

GLOS Y POLSKIE
W KILKU RĘKOPISMACH ŁACIŃSKICH
WIEKU XV.

W BIBLIOTEKACH KAPITULNEJ I UNIWERSYTECKIEJ W PRADZE

ORAZ

W RĘKOPIŚMIE BIBLIOTEKI ZAKŁADU NARODOWEGO OSSOLIŃSKICH

Z R. 1438 N. 379

ZEBRAŁ I OPRACOWAŁ

LUCYJAN MALINOWSKI.

W KRAKOWIE.

NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.

1895.

808.4-8"14"=71:

930.272

513276

Osobne odbicie z Tomu XXII. Rozpraw Wydziału filologicznego
Akademii Umiejętności w Krakowie.

Glosy polskie

w kilku rękopismach łacińskich wieku XV.

w Bibliotekach kapitulnej i uniwersyteckiej w Pradze.

Zebrał i opracował

LUCYJAN MALINOWSKI.

I.

Kodeks Kapituły w Pradze D. XIX.

Rękopis papierowy Kapituły w Pradze, w 8ce, oznaczony D.XIX, zawiera zbiór traktatów łacińskich, a zaczyna się traktatem: *Granum super decalogum*. Od k. 84a. do 106b. mieści się: „*Tractatus de modo et forma baptizandi et de hiis, que occurrunt circa baptismum*“ i tu w tekście łacińskim znajdują się glosy polskie; również w następnych traktatach: *de confirmatione, de confessione, de preceptis domini* i t. d. Na k. 220b.—221b. znajduje się spis nazw grzechów po łacinie, a obok nich wiele nazw polskich. Na k. 231b. znajduje się „*Nota de superbo ornatu*, poczynająca się od słów: *Milicius dicit in sua postilla*. W tej nocie wiele jest glos polskich. Na karcie 232b. stoi: *slovutnemu Pannossy Janowj z bysseniewicz sed(ěnim) w dassiczych przieteli*, a na górze: *me dobre*“.

Glosy.

85^a in inprecacione id est *ffpoclinanyu* in iocis *ffkunszczyech*.

85^b stando aliquid annis albo *kyelkonaczczye, albo kelkodzyesyant* non tamen in superbia, in vana gloria, *ffchluby* internis et externis itd.; invisibiliter exornat albo *pozadabya*.

87^b *sapidum chantnego* facit; secundo ista sapiencia vermibus hoc peccatis et diabolis oriri *zaplunyacz* (sic) *sza* non dabit.*

89^a *custos dei angelus* qui et in sompnis et aliquando in vigilia iam sic iam aliter *ythak yowak* hominem amonet vt bene staret et deum ex se non perderet (d) et sicut eis scilicet angelis est non modica cura et tristicia de nostro recessu (y) *zaszczyu* ¹⁾ sit gaudium itd.; si in die et in nocte circa nos circumiret *tula(h)l bi syq* ²⁾ custodiendo et non dormiendo; nec vestimenta nec cibos et nec aliquid digerium ³⁾ *obrok(w)* (sic) Nunc itaque w^r *nuszee*.

90^a Sicuti filius noe propter derisionem patris seruus factus est cum suis posteris w^r *sszczanthky*.

90^b ... quae habet caritatem annexam *szpyoyonya* (sic!)

92^a *Syq dzyeczy czysthe male malem sythe Graya zgodni szq ri-
hlo daya czyrzpya*. Nb. To pismem tekstu: a między tymi wierszami
źniej dopisano drobniejszym pismem: *syerczem y cząłem pokorne,
nyeazarloczne nyelanive* (sic) *nyeazayrzq nyelacome ale sgodne*.

92^b efficitur obstaculum *przecaza szya dzyegye*.

93^a A quo deberemus custodire nostrum auditum et odoratum quatenus *abychom alye* aliquo modo possemus cognoscere qualiter ista vltima etas caret. Et quid est amarum, id ei apparet dulce vetustati et serophalutium plus *placz*, quam pura aqua.

94^a Tamen sancti absque peccato mortali viventes habent communionem *p(y)ospolytowyanye obczowyane* et sortem *dzyal* in omni bono; tam diu palmas habet vegetationem *p(y)oszythek* suae radicis.... quamdiu non abscidetur (sic) vel refringetur ab ipsa et ab aliis *latorosly*. Et ideo quam cito se peccator refringet *odlomy* non potest habere fructum et semper flamat *pal(y)a* et in perpetuum extinguere non potest.

98^b dare rationem et aliqualem satisfactionem *spravq*; rationes *do-
wody* (sic).

100^a Sedecimo. Sacerdos ponens albam camisiam et nutellam *czepyek* in caput infanti, dicit: accipe vestimentum.

101^a Ideoque conspiciamus si diu est sicut ipsa non tamen denigramus *srbrudzyly* et poluimus scil. eciam et laceramus.

102^a Que enim debet esse conuentio w^r *ssyem*.

103^a nec est opus eas hic glomerare cum sola signa cuilibet sensato w^r *szmyslynnyemu* (sic).

¹⁾ z y zrobił j.

²⁾ u h wykreślił linijkę i zrobił l.

³⁾ digeries, ei, digestio, rozrządzenie, Calepinus.

108^b ...de confirmacione que sonat ex idiomate latino in polonico *poczvirdenyje*; et bene ponderaremus istas omnes res praedictas et significatas w^r *czechy* sicuti circa baptismum et ita circa confirmacionem.

110^a et absolucionem cordis domini atque remissionem w^r *oszlabyenye* fecit.

117^b Quid est fides est substantia sperandarum rerum argumentum non apparencium w^r *wyera* (sic) *gest zaloszenye rzeczy wffayaczich* (sic) *dowoth rzeczy nyewidomich*; Sanctus Jacobus in sua canonica capitulo quinto dicit w^r *wyera* (sic) *bezvczinkow martwa gest*; fides cristiana in lectione w^r *vjera chrze^zczyanska* (sic).

118^b et ad acceleracionem alias wl^r *cu pospyechu* suorum fidelium christianorum; Quia tempore gratiae aguntur wl^r *boszka* (sic) *zczasszhu* (sic) *miłoszciwego vjodu* (sic).

Quid iubet seu vult pater noster ut a peccatis mox destitamus in bono procedamus et ita usque ad mortem perseveremus wl^r *abychom grzechow nyatychmyasth* (sic); *ostaly w dobrem (do) pospyszshaly athako doszmyerczy sethrwali*.

119^b et misericordiam promittit in milia *w dos* (sic) *w dothsszanczego*.

120^a Qualiter eos debeo honorare debes eis ipsis eisdem rebus recompensare wl^r *odplaczacz*; dominus ore suo sanctissimo explicat wlga *vypovyedzal*.

120^b Deus det, ut sibi essemus consencientes w^r *powolny*.

120^b Qui dimiseris uxorem suam, det ei libellum repudii wl^r *zapovyedzany*.

121^a Sed tentacionem raptus stabit quomodo qui non fundamento iusticie semovit wl^r *nyeogradzy*; veniunt milites et primi fregerunt crura wl^r *kosczy*; Quod non capias quod non vides animosa i. *statecznya*.

220b. Sciendum quod tripliciter peccandum scz. corde ore et opere et contra hoc habetur triplex medicamen sine remedium contra primam contricio, contra 2^m confessio, contra terciam satisfactio et scire debemus, que sunt peccata cordis, que oris et que operis et quantum superadditur scz. de obmissione.

8. despācio *Rospaczenye*.

20. perplexitas *rostargnyenye*.

Peccata oris.

15. contencio *swar*.

16. cominacio *groszya* (sic, *groza*).

221a. 29. multiloquium *vela nova*.

Peccata operis.

4. simonia *szvyatokupstvo*.

5. sacrilegium *szvyatocradzczstvo*.

6. violacio dierum solemnium *nalomene, zlomene swótego dna.*
 8. votorum ffractio *przelomene slubu.*
 9. dissolucio de divino officio apostasia *rzeczene, vstòpene svego zakona.*

13. Rapina *drapyestwo.*
 24. consuetudo peccandi.
 25. Recidiuare *odnyowicz* (sic).
 26. simulacio *zanechanye.*

Następują: peccata obmissionis, w których glos polskich niema.
 231b.

Milicius dicit in sua postila: superbus ornatus puta alta pepla auro et argento margaritis capucia muliebria w^r *roskopy* fabricata, cinguli, torques, torista calceorum, noduli w^r *affiky*, breves in frino vestes viro-
 rum, Et ample in pectore feminarum, et stricte et scisse; hec omnia ab-
 hominacio sunt apud deum, non enim antiquitus patres nostri sic am-
 bulaverunt ut verenda et mamille videantur, et si scriptura non esset
 adhuc, sufficit eis dampnacio, quia sancti non sic ambulaverunt. De quo
 superbo ornatu superfluo et molli superbo, que nec non ante deum ab-
 hominali dicitur Isaias III°: In illa die scz. ante consumacionem seculi
 et post occisionem anticristi die ihum xpum quod est predicatio fidelis
 auferet dñs ornamenta calceamentorum *wczyagle trzewiky barwyone*,
 lunellas *myesky*, et torques *panostwo*, et monilia *zaponky, knaflky*,
sponky, et armillas *opleczky, loktusky*, et mitras *czepcze*, et distermi-
 nalia *patliky*, et perichlides *powyesitky pachy*, et minemillas *tkanicze*,
 et ololfactoria *powonky yako pyszmo*, et inaures *zausky, zencle*. Et
 auriclos et gemas *czòtky* et linteamentum *rucho barwy rosliczney zarsch-
 tuchy*, Et paliola *plaszczyky, subky*, et acus et *przensky*. Et specula
zwyrczyedla, et sindones *czechliky*, et vittas *zawoyky*, et teristra (te-
 ristia?) *slogerze gedwabne* et et. pro suavi odore fetor, et pro sona za-
gedwabnye pasky smiricul (sic) et pro crispanti e'ne calnecium Mor IIII,
 Qui ad vere predicationis verba se preparat, necesse est et causarum
 origines a sacris paginis sumat ut omne, quod loquitur ad divine aucto-
 ritatis fundamentum revocet, atque in eo edificium sue locucionis firmes
 hec gig dicitur in decreto Gelasij pape ad Cicilienses Episcopos missos
 XXVII quo prima positum dicitur. Neque viduus ad nupcias transire
 parti in qe in religioso proposito diuturna obseruacione permanserunt.
 Item ibidem ex consilio Toletano Caput IV de viduis et puellis, Que
 habitu religionis in domibus propriis tam apparentibus que per se mu-
 taverint, si postea statuta patrum uel precepta canonum cicius greden-
 tes coniugia ac dederunt... copulanda tam diu vtrique habeantur a comu-
 nione suspensi quousque quid illicite perpetrant emendent, et si emen-

dare non curaverint, a comunione uel conuiuio cristiannorum omnium perpetuo sint subtracte hec ibi...

Uwagi o grafice, pisowni i języku tekstów polskich w manusk.

Kapituły w Pradze D.XIX.

Z zakresu pisowni:

Znaki samogłosek. Tu zauważyć należy użycie *ee* na oznaczenie *e* krótkiego: *nuszee* (nuże).

Do oznaczenia *a* pisarz kilka razy użył *q*: *zayrza*; *cząlem*; w wyrazie *obczowyqne* *q* ma znaczenie fonetyczne, patrz niżej.

W słowie *zaplunyacz* *u* powstało z *o*: *zaplōnać* por. *zaplōnić* ob. *zaplēnić*. *o* w wyr. dowódy jest omyłką pisarza.

Samogłoskę *u* pisarz oznacza niekiedy na początku przez *v*, *vczezene*; przez *w* na początku i na końcu: *wffayaczich*; *obrokwo*.

Do oznaczania samogłosek nosowych pisarz używa następujących znaków:

ę = stsl. *ѡ*, *o*: *swōtego*; *en przensky* (prężki); *a*: *szvyatokupstvo*; *sza*, *szya* (*śę*);

ę = stsl. *ѡ*, *an*: *chątnego*; *a*: *patliky* (pętliki);

o = stsl. *ѡ*, *o*: *czōtky*; *an*: *szczanthky* (ščatki stsl. čědo); *kellco-dzyesyant*; przez *a*: *wffayaczich*; *vczyagle*.

o = stsl. *ѡ*, przez *o*: *vstōpene*.

Znaki spółgłosek:

Obok znaku *k* na oznaczenie spółgl. *k*. użyto *c* przed samogłoskami niepalatalnymi i przed spółgłoskami: *przecaza*, *lacome*, *cu*, *ffpoclinanyu*, *zenele*.

c przez *cz*: *czechy* (cechy).

Jak w innych zabytkach ówczesnych, pisarz używa chętnie znaku *h* po *t*, *d*, i *s*, *š*: *thak*, *thako*, *czysthe*, *sythe*, *pyoszythek*, *szczanthky*, *sethrwali*, *dowoth* (dowód, wym. dowót);

dź oznaczono przez *dzy*: *dzyal*, *dzyeczy*, *dzyegye*;

ć przez *cz*: *czyrzpya*, *cząlem*, (ćąlem) *vczczene*, *poczwiwdzenye*;

s zwykle przez *s*, a obok tego przez *sz*: *szmyslynymu*; przez *sszh*: *czasszhu*;

ś przez *sz*: *chrzeszczyanska*, *sza* (*śę*); *szy*: *szya*;

z przez *s*: *rosliczney*;

š przez *s*, *ss*, *szh*: *myesky*, *szczanthky*, *pospyeszahaly*.

č przez *cz*: *czasszhu*, *czōtky*, *czechliky*, *vczczene*;

ž przez *sz*: *zaloszenye*; *nuszee*;

l ma zmiękczenie *ly*: *szmyslynymu*, *alye*; ob. *ale*.

j przez *g*: *gedwabne*, *gest*, *slogerze*; przez *gy*: *sza dzygye*;
f przez *ff*: *wffayaczich*; podobnie *f* powstałe z *v* przed bezdźwięcznymi: *ff kunszczyech*, *ffpoclinanyu*, *ffchluby*, obok *vstōpene*.

Pisarz ma dziwny zwyczaj wstawiania *y* po spółgłoskach twardych np. *nyatychmyasth*, *odnyowicz*, *szmyslynymu*, *statecznya*, *za gedwabnye pasky*, *szpyoyonya*, *pyoszythek*, *pyospolytowyanye*, *obczowyane*, *czepyek*, *groszya* (groza) *syā* (są, dwa razy). Godna uwagi, że w niektórych miejscach wymazywał to *y*, co służy za dowód, że wstawiał tę literę pomimo woli. Poprawki te mogą jednak pochodzić z innej ręki. Za to nie wyraża zmiękczenia tam, gdzie ono jest uzasadnione: *vela*; *swōtego*; *dna*, *vczczene*; *vstōpene*; *przelomene*; *nalomene*; *zlomene*.

Z zakresu zjawisk fonetycznych zanotować należy wyraz *wyera* dwukrotnie przez *e* napisany. Znajduje się on także w tej postaci i w innych ówczesnych zabytkach, jak np. w glosach, wydanych przez R. Lubicza. Nie jest to jednak ani wpływ czeski, ani też zabytek dawnego stanu wokalizacyi; trzeba tu przypuścić działanie analogii formy loc. sg. *wierze* i form słowa: *wierzę*, *wierzyć* i t. d., gdzie pierwotne *ě* ma brzmienie *e* przed zmiękczoneą spółgłoską *ř* (*rz*). Tak samo *zwyrczyedla*; *žvirčedla* na wzór *žvirčedle*. Podobnie nie można widzieć wpływu czeskiego w oznaczeniu samogł. nos. *q* przez *u*: *vyodu* (aguntur); jest to tylko dowód, że głoska ta zbliżała się wymawianiem do *u*: *vodu*.

Ślady pochodnych samogłosek nosowych, powstałych z samogłosek czystych przez asymilacyą do następnego *n* uwydatniono w sposobie pisania: *pyospolytowyanye*, *obczowyane*, *lanive*. Ten ostatni wyraz, przez *ą* napisany, rzuca światło na sposób wymawiania tej litery. Nie ulega bowiem wątpliwości, że przymiotnik *leniwe* z afekcyą nosową samogłoski *e* przed *n* mógł mieć brzmienie tylko *łeniwe*, a więc znak *ą* musiał być wymawiany jak *ę*.

Z grupy *oń* powstało *uń* w słowie *zaplunyacz*; jest to wpływ *ń* na poprzedzające *o*; patrz wyżej.

Godny uwagi sposób pisania: *affiky* bez *h* na początku.

Niezmiękczające *e* znajduje się w wyr. *kyelkonaczczye*, *kelkodzyesyant*, por. *tele*, *telko*.

Sylaba typu *trt* ma formę *ir*, *iř* z poprzedzającą spółgłoską zmiękczoneą: *zwyrczyedla* (*speculi*); *poczvirddenye*, *smyrczy*; *czyrzpyō*; obok *'er*: *syerczem*.

ji zginęło już w słowie *graya* (graja).

Odpowiednik stśł. *ъ* zachował się w przystawce *se*: *sethrwali*.

Zajmująca jest forma wyrazu *ssyem*, czyt. *sjem*, znana w zabytkach w. XV, używana także przez pisarzy w. XVI, jak np. Leopolić, Bielskiego i inn., a nawet XVII w.; jest ona pierwotna. Forma *sejm*

powstała na wzór innych przypadków: *sejmu*, *sejmem* i t. d. gdzie refleks pierwszego *ѣ* ma brzmienie; podobnież forma ludowa *szwiec* jest pierwotna, a *szewc* powstała na wzór *szewca*, *szept* zam. *szept* na wzór *szeptu* i t. d. Pierwotne formy tych wyrazów były: **сѣѣмѣ*, **сѣѣѣѣ*, **сѣѣѣѣ*.

Forma ściągnięta zaimka: *svego* nie jest nawet w w. XIV osobliwością.

Forma *kyellkonaczeye* powstała z *kelkonadżesęće*, gdzie *dzieśęće* jest dawnym locativem.

Pierwotne *s* zachowało się w przystawce *s*, *se*: *szmyslynjemu*, *sethrwali*;

ś zmiękczone zachowało się w wyr. *syerczem*, dziś *serce*.

Zmięczenie *l'* uwydatniono w sposobie pisania *ly*: *szmyslynjemu*; *alye*; ob. *ale*.

Obok przytoczonego wyżej zaniku *h* w wyr. *afłtky* zanotować należy zanik *ł* w wyr. *mowa*; *ż* (*š*) z grupy *šstw*: *drapyestwo*.

Dysymilacya: *žř* — *jř*: *zayrzą*; *čř* — *tř*: *trzewiky*.

Przestawienie spółgłosek w wyr. *barwa*, *barwyowy*, niem. *farbe*.

Z form deklinacyjnych zanotujemy tu rzeczowniki: gen. sg. *zakona*, lecz *obrokw*, *ślubu*; dat. sg. na *u*: *cu pospyechu*; gen. pl. *latorosły*; loc. pl. *ffkunszczyech*.

Z deklinacyi złożonej: instr. sg. n. *syą* (*są*) *dzyeczy czysthe*, *male malem sythe*; loc. sg. neutr. *w dobrem*.

Godne uwagi są formy słów: *łoinę*, *łoinić*; *odlomy* (*refringet*); *nalomene*, *złomene*, *przelomene*; *pálám pála-ć*: *palya* (*flamat*); *pozdábám*, *pozdábac*: *pozdabya* (*exornat*); *zapłóhám*, *zapłóhac*: *zaplunyacz sza* (*oriri*).

Zachowała się forma aorystu 1.os. pl. *abychom*.

Wyrazy przyswojone są:

afłka: *afłtky*, z niem. *haft*, *heft*;

barwa, *barwyony* z niem. *farbe*;

knaflík: *knafltyky* (*monilia*), czesk. *knoflík*, z niem. *knopf*.

kunšt: *ffkunszczyech* z niem. *kunst*;

łoktuś: *łoktusky* *armillas*, z niem. *lakentuch*;

piżmo: *pyszmo*, czesk. *pížmo*, niem. *Bisam*;

zenkel: *zausky zencl*, z niem. *senkel*;

zarstuch (*rucho barwy rosliczney*), *linteamentum*, z niem.

Z zakresu składni zaznaczymy tu konstrukeyą słowa *ostać* z gen. w znaczeniu odstąpić od czego, zostawić co: *abychom grzechow nychmyasth ostaly*.

S ł o w n i k.

a (et): abychom grzechow nyatychmyast ostalŷ, w dobrem pospyeszhalŷ, *a* thako do szmyrczy sethrwali. Quid iubet seu vult pater noster, ut a peccatis mox destitamus, in bono procedamus, *et* ita usque ad mortem perseveremus 118b.

abychom (ut...): ...a quo deberemus custodire nostrum auditum et odoratum quatenus *abychom* alye aliquo modo possemus cognoscere, qualiter ista ultima etas caret 93a; *abychom* grzechow nyatychmyasth ostalŷ, w dobrem pospyeszhalŷ, *a* thako do szmyrczy sethrwali. Quid iubet seu vult pater noster *ut* a peccatis mox destitamus, in bono procedamus, et ita usque ad mortem perseveremus 118b.

aftka (nodulus): *afftky* noduli 221b.

albo (vel): stando aliquid annis *albo* kyelkonaczezye *albo* kelkodzyesyant non tamen in superbia, in vana gloria, ff chlubyte internis et externis i t. d. invisibiliter exornat *albo* pozdabya 85b.

ale (sed): dzyeczy syerczem ŷ czalẽm pokorne, nyezarloczne, nyelaniwe, nyezayrza, nyelacome, *ale* sgodne 92a; a quo deberemus custodire nostrum auditum et odoratum, quatenus abychom *alye* aliquo modo possemus cognoscere, qualiter ista vltima etas caret 93a.

barwa, y: rucho *barwy* rosliczney zarschtuchy linteamentum 231b.

barwony, ẽ, ą (ornatus): vcyzagle trzewiky *barwyone*, ornamenta calceamentorum 221b.

bez (sine): wyera *bez* vczinkow martwa gest 117b.

boski, ẽ, ą (divinus): *boszka* za czasszhu miloseziwego vŷodu. Quia tempore gratiae aguntur 118b.

cecha, y (res significata): *czechy* omnes *res* predictas et *significatas* 108b.

ćalo, a: dzyeczy... syerczem y czalẽm pokorne 92a.

ćirpe, iŷ, pẽc: dzyeczy... czyrzpya 92a.

čas, u (tempus): *boszka* za czasszhu miloseziwego vŷodu. Quia tempore gratiae aguntur 118b.

ćatek, ćatka (auriculus): *czółtky* et *auriclos* et *gemas*, por. *czaty*, np. *sto czatych* = sto dukatów.

čechlik, a: *czechliky sindones* 231b.

čepek, čepka (nutella): *czepyek*, sacerdos ponens albam et *nutellam* in caput infanti 100a.

čepẽc, čepca (mitra): *czepcze mitras* 231b.

čysty, ẽ, ą (purus): sya (sa) dzyeczy *czysthe* 92a.

daje, dawać (dare): *dzyeczy*... *richlo daya* 92a.

do (usque ad): *abychom grzechow nyatychmyasth ostalý, w dobrem pospyeszhalý, a thako do szmyrczy sethrwali*. Quid iubet seu vult pater noster, ut a peccatis mox destitamus, in bono procedamus, et ita *usque ad* mortem perseveremus 118b.

dobry, é, á (bonus): *abychom grzechow nyatychmyasth ostalý, w dobrem pospyeszhalý, a thako do szmyrczy sethrwali*. Quid iubet seu vult pater noster, ut a peccatis mox destitamus, in bono procedamus, et ita *usque ad* mortem perseveremus 118b.

dotýšqěny (?): w *dothsszanczego* et misericordiam promittit in *milía* 119b.

dovód, u (ratio, argumentum): *dowódy* (sic) *rationes* 98b; *wýera gest zaloszenýe rzeczy wfayaczich dowoth rzeczy nyewidomich*. Quid est fides, est substantia sperandarum rerum, *argumentum* non *apparen- cium* 117b.

drapestvo, a (rapina): *drapyestwo rapina* 221a.

dzał, dżału (sors): *dzyal sortem* 94a.

dzeći: *syą* (są) *dzyeczy czysthe* 92a.

dzeje sę, dżać sę (effici): *przecaza syą dzyegye efficitur* obstaculum 92b.

dzeń, dña (dies): *nalomene, zlomene swótego dna, violacio dierum solemnium* 221a.

graje, [grám], grać (ludere): *syą* (są) *dzyeczy czysthe, male malem sythe, graya, zgodni syą* (są) 92a.

groza, y (comminatio): *groszya cominacio* 220b.

gréch, u (peccatum): *abychom grzechow nyatychmyasth ostalý, w dobrem pospyeszhalý, a thako do szmyrczy sethrwali*. Quid iubet seu vult pater noster ut a peccatis mox destitamus, in bono procedamus, et ita *usque ad* mortem perseveremus 118b.

chětny, é, a (sapidus): *chantnego, sapidum* 87b.

chluba, chluba, y (vana gloria): *ff chluby in vana gloria* 85b.

chřěšćijański, é, á (cristianus): *wýera chrzeszczyanska fides cristiana* 117b.

i (et): *dzyeczy*... *syerczem y cząlem pokorne* 92a.

i — i (jam — jam): *y thak y owak, iam sic, iam aliter* 89a.

jako (ut): *powonky yako pyszmo olofactoria* 231b.

jedwabny, é, á *slogerze gedwabne, teristia* 231b; *za gedwabnye pasky, pro sona* 231b.

jeśm, jest (est): *wýera bez vczinkow martwa gest* 117b; *wýera gest zaloszenýe rzeczy wfayaczich, dowoth rzeczy nyewidomich*. Quid est fides, est substantia sperandarum rerum, *argumentum* non *apparen- cium* 117b.

knaflík (monile): *knafflyky, monilia* 231b.

kość, i (crus): *kosczy, veniunt milites et primi fregerunt crura* 121a.

kunst, kunšt, u (iocus): ff *kunsczyech* in *iocis* 85a.

ku (ad): *cu* pospyechu, *ad* acceleracionem suorum fidelium christianorum 118b.

kelkonaćce (aliquid): stando *aliquid* annis albo *kyelkonaczczye* 85b.

kelkodźesat: stando aliquid annis albo *kyelkonaczczye* albo *kelkodzyesyant* 85b.

latorośl, i: ... ab ipsa et ab aliis *latorosly* 94a.

leńivy, é, á: dzyeczy... *nye lanive* (sic) 92a.

łakomy, é, á: dzyeczy... *nyelacome* 92a.

łoktuska, ki (armilla): *loktusky* (opleczkÿ), *armillas* 231b.

mały, é, á (parvus): są dzyeczy czysthe *male malem* sythe 92a.

mártyy, é, á: wyera bez wczinkow *martwa* gest 117b.

mešek, ška (lunella): *myesky, lunellas* 221b.

miłośćivy, é, á (gratiae): boszka za czasszhu *miłoszcziwego* wýodu. Quia tempore *graciae* aguntur 118b.

mova (velá) (multiloquium): *vela mova, multiloquium* 221a.

nalomieńé, á (violatio): *nalomene, zlomene* swótego dua, *violacio* dierum solemnium 221a.

natychmiast (mox): abyhom grzechow *nyatychmyast* ostalÿ, w dobrem pospyeszhalÿ, a thako do szmyrczy sethrwali. Quid iubet seu vult pater noster ut a peccatis *mox* destitamus, in bono procedamus, et ita usque ad mortem perseveremus 118b.

nie (non): dzyeczy... *nyezarloczne, nyelanive, nye zaÿrza, nyelacome* 92a; *nye* ogrodzy: qui *non* fundamento iusticie semouit 120b.

nevidomy, é, a (non apparens): wýera gest zaloszenye rzeczy wffayaczich, dowoth rzeczy *nyewidomich* Quid est fides, est substantia spe-randarum rerum, argumentum *non apparencium* 117b.

nuże (itaque): nunc *itaque* wr. *nuszee* 89a.

obcowańé, á (communio): p(y)ospolytowyanye *obczowyane, communio-nem* 94a.

obrok (digerium?): *obrokw, aliquid digerium* 89a.

odłomé, iś, ić (refringere): *odłomy, refringet* 94a.

otnowé, odnowé -iś, ić (recidivare): *odnyowicz* (sic), *recidiuare* 221a.

otplácám, áś, ac (recompensare): *odplaczacz, recompensare* 120a.

ogrodze, dźiś, ić (semovere): *nye ogrodzy*. Qui non fundamento iusticie semouit 121a.

oplecek, cka (armilla): *opleczky, armillas*; por. śląskie, cieszyńskie *oplecek, (rodzaj gorsetu)* 231b.

osłabeńé, á (remissio): *oszlabenye, remissionem* 108b.

ostane, eś, ostać (destitire): abyhom grzechow *nyatychmyasth ostalÿ*, w dobrem pospyeszhalÿ, a thako do szmyrczy sethrwali. Quid iu-

bet seu vult pater noster, ut a peccatis mox destitamus, in bono procedamus, et ita usque ad mortem perseveremus 118b

ot- patrz od-.

ovak (aliter): y thak y *ovak*, iam sic iam *aliter* 89a.

pacha, y: powyesitky, *pachy*, *perichlides* 231b.

pálám, áš ac (flammare): *pal(y)a*, *flamat* 94a.

panostvo, a (?): *panostwo*, *torques* 221b.

pasek, ska: za gedwabnye *pasky*, pro *sona* 231b.

pełlik, a (determinale): *patliky*, *determinalia* 231b.

piżmo, a: powonky jako *pyszmo*, *olofactoria* 231b.

pláč, u: et quid est amarum id ei apparet dulce vetustati et scrophalutum plus *placz* quam pura aqua 93a.

pláščyk, a (paliolum): *plaszczyky*, *subky*, *paliola* 231b.

počvirdzeńe, a (confirmatio): *poczvirdzenye*, de *confirmacione* 108b.

poklínáńe, a (imprecatio): ff *poclinanyu* in *imprecacione* 85a.

pokorny, é, á (humilis): *dzyeczy*... *syerczem* y *czalem* *pokorne* 92a.

pospěch, u (acceleratio): *cu pospyechu*, ad *acceleracionem* suorum fidelium christianorum 118b.

pospěšám, áš, ac (procedere): abychom grzechow nyatychmyasth ostaly, w dobrem *pospyeszahy*, a thako do szmyrezy *sethrwali*. Quid iubet seu vult pater noster, ut a peccatis mox destitamus, in bono procedamus, et ita usque ad mortem perseveremus 118b.

pospolitovańe, á (communio): *p(y)ospolytowyanye* *obczowyane*, *communione* 94a.

povešitka, i: *powyesitky*, *pachy*, *perichlides* 231b. Por.: Pospółstwo w różnych powieszeniach ma zaufanie i wiarę. Krupiński. Osteologia Lwów. 1774. 5. 566.

povolny, é, á (consentiens): *povolny* Deus det ut sibi essemus *consentientes* 120b.

povonka, k'i (olofactorium): *powonky* jako *pyszmo* *olofactoria* 231b.

pozdańbaję [*pozdańbám*], áš, ac, (exornare): *pozdańbaya*, *exornat* 85b.

pożytek, tka (vegetatio): tam diu palmas habet *vegetacionem* *p(y)oszythek* suae radicis 94a.

prékáza, y (obstaculum): *przecaza* szya *dzyegye*, *efficitur obstaculum* 92b. Por. czesk. *prékaza*, *prékažeti*.

préłomeńe, a (fractio): *przelomene* slubu, votorum *ffractio* 221a.

prężka, k'i (acus): *przensky*, *acus* 231b.

rozkopa, y: *roskopy*, *capucia muliebria* 231b.

rozličny, é, a (varius): *rucho barwy rosliczney* *zarschtuchy*, *linteamen-*tum 231b.

rozpačńeńe, á (desperatio): *rozpaczenye*, *desperacio* 220b.

roztargnieńé, á (perplexitas): *rostargnyenye, perplexitas* 220b.

rucho, a (linteamentum): *rucho* barwy rosliczney, zarschtuchy, *linteamentum* 231b.

rychło, sya dzyeczy czysthe, male malem sythe, graya, zgodni sya, *richlo* daya 92a.

řeč, y (res): wyera gest zaloszenye *rzeczy* wffayaczich, dowoth *rzeczy* nyewidomich. Quid est fides? est substantia sperandarum rerum, argumentum non apparencium 117b.

są (sunt): sya dzyeczy czysthe male malem sythe, graya, zgodni sya 92a.

setrvám, áš, ac (perseverare): abychem grzechow nyatychmyasth *ostalý, w dobrem pospyeszhalý, a thako do szmyrczy *sethrwali*. Quid iubet seu vult pater noster, ut a peccatis mox destitamus, in bono procedamus, et ita usque ad mortem *perseveremus* 118b.

sjem, sejmu (conventio): *ssyem, conuentio* 102a.

štojeř, a: slegerze gedwabne, teristia (teristra?) 231b; por. Linde Sł. *swój-erz* (terristrum).

smysłny, é, á (sensatus): *szmyslynymu* (sic), cuilibet *sensato* 103a.

spojony, é, á (annexus): *szpyoyona* (sic), *annexam* 90b.

sponka, i (monile): *sponky monilia* 231b.

sprawa, y (ratio? satisfactio?): *sprawą* dare *rationem* et aliqualem *satisfaccionem* 98b.

statečný, é, á: statecznya animosa 121.

svár, u (contentio): *swar contencio* 220b.

svój, e, a (suus): vczeczene, vstópene *svego* zakona, dissolucio de divino officio, apostasia 221a.

syty, é, á: sya dzyeczy czysthe male malem sythe 92a.

śę (se): przecaza *szya* dzyegye efficitur obstaculum 92b.

serce, a (cor): dzyeczy... *syerczem* y cząłem pokorne 92a

ślub, u (votum): przelomene *slubu, votorum* ffractio 221a.

śmiré, i (mors): abychem grzechow nyatychmyasth ostalý, w dobrem pospyeszhalý, a thako do *szmyrczy* sethrwali. Quid iubet seu vult pater noster, ut a peccatis mox destitamus, in bono procedamus, et ita usque ad mortem *perseveremus* 118b.

śvětokupstvo, a (simonia): *szvyatokupsto simonia* 221a.

śvěty, é, á (solemnis): nalomene, zlomene *swótego* dna; violacio dierum *solemnium* 221a.

ščatek, ščadek, ščadka, pl. ščadk'i (poster): sicuti filius noe propter derisionem patris seruus factus est cum suis *posteris* w^r *szczantky* 90a. Por. Linde Sł. T. V str. 559 pod wyrazem *szcząt*, gdzie wydawcy drugiego wydania zestawiają ten wyraz z cerk. (stsk.) *čędo*.

šubka, k'i (paliolum): płaszczyky, *subky paliola* 231b.

tak (sic): y *thak* y owak, iam *sic* iam aliter 89a.

tako (ita): abychom grzechow nyatychmyasth ostalý, w dobrem pospyeszhalý, a *thako* do szmyrczy srthrwali. Quid iubet seu vult pater noster ut a peccatis mox destitamus, in bono procedamus, et *ita* usque ad mortem perseveremus.

tkańica, e (minemilla): *tkanicze minemillas*, 231b. por. Cnp. Thes. *tkanica*, (bramowanie, listwa obszyta); A tego węzeł dusił upstrzonej *tkanicy*, która pod brodą strzegła czubatej przyłbicy. J. Koch. Dz. 56; czesk. *tkanice* (taśma, wstęga, strefa).

třevík, a (calceamentum): vczyagle *trzewiky* barwyone, ornamenta *calceamentorum* 221b.

tulám śę, áś śę, ac śę (circumire): *tulal bi syą*, si in die et in nocte circa nos *circumiret* 89a.

ućećeńé, á (apostasia): vczeczene *vstópene* svego zakona, dissilucio de divino officio, *apostasia* 221a.

učynek, nka: wyera bez *vczinkow* martwa gest 117b.

ufám, áś, ac, ufający (sperare; sperans): wyera gest zaloszenye rzeczy *wffayaczich*, dowoth rzeczy nyewidomich. Quid est fides? est substantia *sperandarum* rerum, argumentum non apparencium 117b.

ustqpeńé, á (dissolutio): vczeczene *vstópene* svego zakona, dissolutio de divino officio, *apostasia* 221a.

v (in): abychom grzechow nyatychmyasth ostalý, w dobrem pospyeszhalý, a *thako* do smyrczy sethrwali. Quid iubet seu vult pater noster, ut a peccatis mox destitamus, *in* bono procedamus, et *ita* usque ad mortem perseveremus 118b. *w* dothsszanczego, et misericordiam promittit *in* milia 119b. *ff* poelinanýu, *in* inprecacione; *ff* kunsezyech, *in* iocis 85a. *ff* chluby *in* vana gloria 85b.

včogły, é, á: vczyagle *trzewiky* barwyone ornamenta *calceamentorum* 221b.

vidomy, patrz hevidomy.

veli, vélé, vélá (multus): *vela mova, multiloquium* 221a.

vera, y (fides): wyera bez *vczinkow* martwa gest *vyera* chrzeszczyanska *fides* cristiana 117b. *wyera* gest zaloszenye rzeczy *wffayaczich*, dowoth rzeczy nyewidomich. Quid est *fides*? est substantia *sperandarum* rerum, argumentum non apparencium 117b.

vode, védžeš, věšć (agere): boszka za czasszhu miłosziwego *vyodu* (sic) Quia tempore gratiae *aguntur* 118b.

vypořem, eš, vypoředžeć (explicare): *vypovyedzal, explicat* 120a.

za (pro): za gedwabnýe pasky *pro* sona 231b.

za: boszka za czasszhu miloseziwego vȳodu. Quia tempore graciae aguntur 118b.

zajře, yř, zajřeć (invidere): dzyeczy... nȳe zayrzą 92a.

zákón, a (officium): vczeczene, vstópene svego zákona, dissolutio de *divino officio*, apostasia 221a.

založenė, á (substantia): wȳera gest *zaloszenye* rzeczy wffayaczich, do-
woth rzeczy nȳewidomich. Quid est fides? est *substantia* speranda-
rum rerum, argumentum non apparencium 117b.

zaniechańe, a (simulatio, ukrycie): *zanechanye*, *simulacio*, 221b. por. Linde Sł. „nie *zaniechywaj* łaski, która jest w tobie“. Pimina Λίθος abo Kamień z procy prawdy 153 (nie zagrzebuj, nie zakopuj talentów wrodzonych).

zaplónám, ář, ać (oriri): secundo ista sapiencia vermibus hoc peccatis et diabolis *oriri* *zaplunyacz* (sic) sza non dabit 87b. por. Linde Sł.: *zaplenić*, *zaplónić*, *zapleniać*, plennym uczynić, zamnożyć, zageńścić *zaplónione* łaki drzewem abo chrósty. Mącz.

zaponka, i (monile): *zaponky*, *monilia* 231b.

zapoředžany (list) *libellum repudiū*: *zapovyedžany* (list). Qui dimiseris uxorem suam, det ei *libellum repudiū* 120b. Por. *list zapowiedny*: „*Listy zapowiedne* od słowa *zapowiedam*, które znaczy to samo, co wstrzymuję. Czacki Pr. I. 192. Linde Sł.

zarřtuch, a (*tinteamentum*): rucho barwy rosliczney *zarschtuchy*, *lintea-mentum* 231b.

zařće, á (*recessus*): *zaszczyu*, de nostro *recessu*; 89a. por. stł. řtije, ros. řestvije.

zauřek, řka (inauris): *zausky*, *zencle*, *inaures*; 231b por. Linde Sł.

zavojek, a (vitta): *zavoyky vittas*; 231b por. Linde Sł.

zbrudže, džiř, dźić (polluere): *szbrudzyly*, ...*denigramus* et *poluimus* sz. eciam *laceramus*.

zenk'el, kła (inauris): *zausky zencle* (zenkle) *inaures*; 231b. *zenkiel* i *zan-kiel* (zaponka) z niem. *der Senkel*.

zgodny, é, á: dzyeczy syerczem ř cząłem pokorne, nȳezarloczne, nȳe łanive, nȳe zayrzą, nȳelacome, ale *sgodne* 92a.; syą (są) dzyeczy czysthe, male, malem sythe, graya *zgodni* syą (są) 92a.

złomeńe, á (*violatio*): *nalomene*, *złomene* swótego dna *violacio* dierum *solemnium* 221a.

žverćadło, a (*speculum*): *zwyrczyedla specula* 231b.

žarłočny, é, á dzyeczy... *nyezarloczne* 92a.

II.

Kodeks Kapituły w Pradze E. LVI.

Rękopis papierowy in folio, oznaczony E. LVI. rozpoczyna kazanie na dzień św. Andrzeja (*sermo de sancto Andrea*). Rękopis pisany jest w dwie kolumny. Na karcie pergaminowej, na czele manuskryptu, znajduje się kilka glos polskich. Począwszy od k. 17a w całym rękopisie rozsiane są tu i owdzie wyrazy polskie, jedne na marginesach, inne na górze i na dole, to znowu niekiedy w środku, między wierszami. Kartę 38 doszyto; i na niej jest kilka glos polskich. Na karcie 171, w kazaniu de resurrectione, znajduje się dłuższy ustęp polski, zaczynający się od wyrazów „*Cristus smartwifstal*“, a kończący się wyrazem: „*thobie*“. Od k. 44a β, do k. 45a β, znajduje się łacińska legenda o św. Stanisławie, a na k. 57b do k. 59a legenda o św. Jadwidze. Na ostatniej pergaminowej okładce verso, całej czystej, napisano słowa: „*Przybyk miły dñs meus ihus*“. Na okładce drewnianej, na końcu, wewnątrz znajduje się kilka wierszy łacińskich, a między nimi, na górze, polska formuła o zmartwychwstaniu w skróceniach: *zmartwi* i t. d. Rękopis i glosy pochodzą z pierwszej połowy w. XV.

Glosy.

K. 1a. perg. Wykład niektórych słów łacińskich, między innymi następujące glosy.

Innixus suppodiatu*s portparl s*ó; condicio *wmowa*; (grubszym piórem): moraliter *mrawnie*; hystoriace *cielesnie*; allegoriace *duchownie*; tropoloice *przikładnye*; anago'ice *swrchowane*.

K. 1b. i. iniusticia, abhominacio *swarcarzene* (sic), *fskarczene* ul. *scherednosc* ul. *sprostnosc*.

17a.β. (na marg.) *przeciwiwane* persecutio.

18a.z. (na marg.) *straschi* subtiliter homines terrendo alliciendo.

18a.β. (na marg.) *viuolene* edictum hoc vix fecisti; *virzeczene*; rok inducias.

20a.β. (na marg.) *zalozene* humilitas est fundamentum; *moschóztum* dñus ad moysen dixit, ut faceret serpentem eneam.

21a.β. (na marg.) *strach* timor.

24a.β. (na marg.) i. fortuna *sboze* uel *fortel*.

24b.β. (na dole) *potrawó* pasuum.

27a.z. comisit *poleczil*.

27a.β. *chitroszc* tam subtilis responsio; *ponókan*e inspiratio omnipotentis; tabernaculum *namoyt* (sic).

- 28b.α. (w  rodku) *zacon* religionis.
 29a.β. (na g rze) *zarthuch* tunica.
 36b.α. *peffnō craschō* decor.
 37a.β. persecutio *przeciwnosc*.
 38 (wszyta)α. *dobrocz* beneficia; *zasluzene* et eius precepta seru-
 uat; *sluzb  dei* cultum amplificat; *neslachtetni*.
 38a.β. dampnum *otplata*.
 39b.α. *zeczknene* sic dyabolus decollat peccatorem in carcere pec-
 catoris per desperationem.
 42b.β. *potparls *.
 49b.α. *vrzand* ipsam autem divinitus inspirata suasit. patri ut as-
 sensum regi preberet ea tamen condicione interposita.
 53a.α. (na g rze) *boyował* militavit.
 53a.β. nobiles *wlodiczi*; *prziczini* condicionis; *sgardzila* contempsit.
 56a.β. *merszōczka* homines faciunt contumeliam creatori suo et
 impedicionem animarum suarum impediendo diuinum officium.
 56b.β. *sboza* honora deum de substantia.
 69b.α. *prosne* et vas redditur verba vestri dei friuola et inana.
 75b.α. item queritur de conjugatis, qui maleficiis impediuntur
nefswod (sic).
 76a.β. Religio i. *zakon*.
 77a.β. ut qui fitones consulat i. *vesczi vorzager*.
 79a.β. iminet hora *nastage*.
 85b.α. euauit i. *przepadlo*.
 87a.β. omnia sua dotis nomine sunt restituta *posag*.
 88b.α. sulfur fetidissimus *szara*.
 90b.α. vsura i. *wocher*; magus *czyberer*.
 96a.β. aliqui quisquillas feni veteris *beczcze*.
 96b.β. vox faucibus interclusa *sczipnōli*; execramini *zadacze sch *.
 148b.α. propter hoc *prze to*, *mimo to*.
 169b.α. *przescora* obprobriis.
 170b.α. quod tanta angaria inuasit eum *ucziskane*; *przescorka* ob-
 probria.
 171a.β. mansuetudines *scromnosci*.
 W tek cie, w kazaniu: De resurreccione:, Quare in signum
 gaudy aclamemus omnes *Cristus smartwi fstalgest* | *Bog fschechmog czi*
fstal smartwi zaduczi (sic) *chwalmi* | *gego sweselim tocz nam fsche pismo*
vely ky'leyson |
 171b.α. *Lezal trzi dni fgrobye dal przedoczi sobye bok* | *rancze*
nodze obey (sic) *na sbawene thobie ky'eley n* | dicat quilibet cum hoc Ave
 Maria etc. |

173a.x. sub adera *bluszcz* włr.

176b.x. *schaffarz* dispensator.

179a.β. ille sine pastore non valent se defendere et ratio, quod alia animalia habent a natura arma unde possent se defendere *czin. sbroyo* (sic).

179b. (po środku na górze) *zorze* ul. *na ywtrze*.

180a.β. Inter omnia necessaria est cognoscere euentagium | kursum *byeg* in omnibus, quod in omnibus est fructus et | dampnum.

199a.x. quod abhominale est uidendum *sca^rzady*.

200a.β. *vvloczene* detractio.

201a.x. (na dole) *zeczknene*.

208b.x. *chwalono* matrimonium comendandum est a fidelibus; *stadlo zakon* dignitas.

211a.β. formidines i. *straschidlo*.

217a.β. *zakon*.

218b.x. *v nassyeh wyeczy* et cum ipso erant et pugnaverunt acceptis spoliis volebant aliquid dare illis qui remanserant ad sarcinas, tum dixit dauid: nequaquam sic faciatis, sed equa erit pars euncium in prelium et remanencium ad sarcinas et sic divisit omnibus stipendium.

232b.x. *gluchy* surdus; *okchli* (sic); *nemy* mutus; *zōdzō roskos* obstruit amore terenorum alia vero cauda id est delectatio peccatorum ne audiat vocem incantantis. ∴ predicatoris; *okchli nemy*.

250b.β. matrimonium *malschensthwo*.

262a.x. (na samym dole): *czaschczky*.

291a.β. liberalitatem *schodrzosz* (sic).

304a.x. proverbii *przislowe*; *sdrowe nawroczone* salubris conversio; *placzōcze skruszene* lacrimosa eius contractio.

305a.β. ethiopie nigrorem fuligine *copecz*.

306a.β. (na górze): id est *wszczeczone vstrzimane*.

Na ostatniej pergaminowej okładce b. czystej napisano słowa: *Przybył miły dñs meus ihus*.

Na okładce drewnianej, na końcu, wewnątrz kilka wierszy łacińskich tu i owdzie, a między nimi na górze: *Imartwi*: etc. *lezał trzidni*: etc. *Bog swechmō*: et.; a niżej: *Abusum neslichane*.

Uwagi o grafice, pisowni i języku tekstów polskich w manuskrypcie
Kapituły w Pradze E. LVI.

Znaki samogłosek.

u na początku wyrażono przez *v*: *vrzand*; *vcziskane*; *v nassyeh* (u nasyeh); *vvloczene*; przez *w* na początku i w środku: *wmowa*; *na ywtrze*.

y przez i: *violene, virzeczene; prziczini; przislowe; trzi.*

Do wyrażenia samogłosek nosowych pisarz używa następujących znaków: 'e = stśł. e (ǣ), o: sō, schō (sē).

e = stśł. a (ǣ), o: *sczipnōli; ponōkane; sluzbō (dei cultum); zōdzō craschō; potrawō (pascuum); an: rancze.*

o = stśł. e (ǣ), o: *zōdzō; merszōczka; moschōtz; placzōcze; an: vrzand; a: zadacze schō.*

o = stśł. a (ǣ), o: *fschemogōczy; swechmō; peffnō.*

Znaki spółgłosek.

Obok znaku k na oznaczenie spółgłoski k np. *przikładnye, skruszene, fskurczene*, użyto c przed samogłoskami niepalatalnymi i przed spółgłoskami: *scarzadi; zacon; przescora; przescorca; swarczene; craschō; scromnosci; przecloczi.*

c przez cz: *placzōcze.*

t zwykle przez t, obok th: *thobie. malschensthwo.*

č przez cz: *przeciwwane; przeciwnosc; dobrocz; poleczil; chytroszcz; scherednosc; scromnosci; sprotnosc.*

s przez s, ss, a obok tego przez sch: *craschō.*

z przez s: *sboze; sbawene; sbroyo; smartwi, sdrowe prosne* (prozne nie prozne); ob. z *martwi.*

ś przez s: sō; *chytroszcz; scromnosci; sprotnosc; scherednosc; schodrzosz* (sic); przez sch: schō; *moschōtz; przez sz: szara (śara) sulfur.*

š przez s: *roskos; ss: nassych; najczęściej jednak przez sch: schaffarz; fsche; fschemogōczy; scherednosc; straschi; straschidlo; schodrzosz*, gdzie sch wyraża grupę spółgłosek šč, także przez szcz oznaczoną: *bluszcz, sczipnōli.*

č przez cz: *placzōcze, merszōczka* itp.

ž przez sz: *merszōczka.*

ž przez z: *zōdzō; zadacze schō; zalozene; zasluzene; przez sch: malschensthwo.*

Grupa znaków sch jest ulubiona w tym zabytku i oznacza spółgłoski: s, ś, š, ž.

j przez g: *nastage; gego; gest.*

v, ý przez w np. *zmartwi; sbawene; violene*, a obok tego przez f, ff: *fskarczene; fstal; fsche; fschechmogōczy*; w tych wyrazach wymawiał pisarz f; ale także *peffnō (pevnō); nefswod.*

Zmiękczenia spółgłosek pisarz zwykle nie wyraża: *merszōczka; skruszene; swarczene; fskarczene; wszeczene; vstrzimate; zeczknene; vziskane; vloczene; nefswod; nemy; neslychane; neslachtetni; violene; virzeczene; zalozene; zasluzene; sbawene; przeciwwane; przislowe; obok: byeg; przikładnye.*

Z zakresu głosek.

Samogłoski.

i zachowało się w inf. *przecloczi*.

i zginęło w dat. zaimka *ci*: *to cz*.

Refleks *ъ* jest *e*: *zeczknene*.

Refleks *ъ* zaginał w particip. *okchli* = *ogchły, do słowa *głechnąć* (*og^ł*ъ*hnąć), *ochłnąć*, *oklnąć*, *olknąć*, *olchnąć*; *ochlnącym* Syr. 565, por. czesk. *hlechnouti*, *ohlechnouti*. Formy *głechnąć*, *ogłchnąć* zostały wyrugowane przez *głuchnąć*, pod wpływem przym. *głuchy* również, jak w czesk. *hluchnouti*.

Spółgłoski.

W wyrażeniu *s martwi fstał* zam. *martwych* końcowe *ch* tego wyrazu asymilowało się do następującego *f* (*v*) i wskutek tego zagięło.

W wyrazie *sprostnoszcz t* zachowało się, por. późniejsze *sprośność*.

d zginęło w wyrazie *prosne* (*prozne*) zam. *prozdne*, porównaj stsl. *prazdnъ*.

v z przystawki *vz* zginęło w wyr. *sgardzila*.

Sposób pisania *swarczene* ob. *fskarczene*; *swecnŏ* zam. *vsechnŏ* sporadycznie spotyka się i w innych zabytkach w. XV.

Przykład zmiękczenia *ř* widoczny jest w wyr. *scarzadi*, por. serbo-łuż *škaředa*, czesk. *škareda*.

W wyr. *schodrzosz rz* jest błędem.

Z zakresu form.

Rzecz. *noywttrze* i *zorze* (stella) utworzone zostały zapomocą suf. *ije*.

Suf. *ъ*ka: *przescorca*.

Formy deklinacyjne.

Instr. sg. rzecz. nijak. na *ije*: *z weselim*.

Przykład acc. dual. *rancze*, *nodze obey* (*obye*).

Forma dat. zaimka *ty*: *to cz*.

Godne uwagi jest słowo *vely* (*veli*) rozkazuje.

Z form konjugacyjnych zauważyć także należy nowotwór 1. pl. impt. *chwałmy*.

Czas przeszły złożony w 3 sg. nie ma już słowa *jest*: *lezał trzi dni*, *potparł sŏ*. i t. p.

Niektóre wyrazy z czeskiego przyswojone.

mravne, *moraliter*.

svrchovaŋe: *svrchowane* *anagogice*;

vec: v (u) nassych wyeczy; czesk. věc (rzecz).
žaduci: zaduci chwalmiwego sweselim.
žádáće: zadacze schŏ (execramini) czesk. žádati.

Wyrazy z niemieckiego przyswojone.
fortel = fortuna, z niem. *vorthel*.
šáfář = *schaffarz*, *dispensator*.

Wyrazy niemieckie.
ceiberer niem. (magus): czeiberer.
wärsager (fito): wesczi vorzager ut qui fitones consulat.
wocher (usura).
zarthuch tunica.

Słownik.

bechce? bechcze aliqui quisquilias feni veteris 96a.β.
beg, gu (cursus): byeg kursum 180a.β.
blušć (hedera): bluszcz sub adera 173a.α.
Bóg, a (Deus): Cristus s martwi fstal gest Bog fschechmogŏczy fstal smartwi. spod. okł. drewn. wewn.; z martwi: etc. lezał trzi dni: etc. Bog swechmŏ: et.
bojujě, bojuješ, bojować (militare): boyował militavit 53a.α.
bok, u: dal przecloczi sobye bok rancze nodze obey (sic!) 171b.α.
ćelesné: cielesnie hystoriace 1a.
ćężki, é, á czaschczky 262a.α.
čyn, a (arma): czin sbroyo (sic!) alia animalia habent a natura arma, unde possent se defendere 179a.β.; por. Linde Sł. I 394: „czyn, czynny, machiny wojenne, wieże, tarany i t. d. podług łać. opera“.
dám, dáš, dać: lezał trzi dni fgrobye dal przecloczi sobye bok, rancze, obey (sic!) 171b.α.
dobroć, i: dobrocz beneficia (sic!) 38a.α.
duchowńe: duchownie allegoriace 1a.
dzeń, dña (dies): lezał trzi dni f grobye 171b.α.; zmartwi: etc. lezał trzi dni: etc. Bog swechmŏ: et. spod. okł. drewn. wewn.
fortel (fortuna): sboze uel fortel (fortuna) 24a.β.
gluchy, é, á (surdus): gluchy okchli surdus 232b.α.
grób, u: lezał trzi dni f grobye 171a.β.
chytrość, i: chitroszcz tam subtilis responsio 27a.β.

chvale, iš, ić (*laudare*): zaduczi *chwalmi* gego s weselim, tocz nam fsche pismo vely ky'leyson 171a.β.; *chwalono* *matrimonium comendandum* est a fidelibus 208b.z.

já (ego): tocz *nam* fsche pismo vely ky'leyson 171a.β.

ji, je, ja (*ille*): zaduczi *chwalmi* gego s weselim, tocz nam fsche pismo vely ky'leyson 171a.β.

jest: *Cristus* s martwi fstal *gest* 171a.β.

kopeć, kopća (*fuligo*): *copecz* ethiopie nigrorem *fuligine* 305a.β.

krasa, y (*decus*): peffnō *craschō decor* 36b.z.; por. Linde Sł.

krystus, a: *Cristus* smartwi fstal *gest* 171a.β.

leżę, leżyś, leżeć (*cubare*): *lezał* trzi dni f grobye 171a.β.; z martwi: etc. *lezał* trzi dni: etc. Bog swechmō: et. spod. okł. drewn. wewn.

małżeństwo, a (*matrimonium*): *malschensthwo* *matrimonium* 250b.β.

martvy, é, á (*mortuus*): *Cristus s martwi* fstal *gest* Bog fschechmogōczy fstal *s martwi* 171a.β.; z *martwi*: etc. *lezał* trzi dni: etc. Bog swechmō: et. spod. okł. drewn. wewn.

merźōčka, ki (*contumelia*): *merszōczka* homines faciunt *contumeliam* creatori suo 56a.β.

mily, é, á: Przybyk *mily* dns meus ihus. ost. k. perg. b.

mimo (*propter*): przeto *mimo* to *propter* hoc. 148b.z.

mośodz, u: *moschōtz* tum dnus ad moysen dixit, ut faceret serpentem *eneum* 20a.β.

mravńe (*moraliter*): *mrawnie* *moraliter* 1a.

na: dal przecloczi sobye bok rancze nodze obey (sic!) *na* sbawene thobie 171b.z.

najutřé, á (*stella matutina, lucifer*): zorze ul. *nayotrze* 179b.

namot, u (*tabernaculum*): *namoyt* (sic!) *tabernaculum* 27a.β.

nastaje, nastajeś, nastawać (*imminere*): *nastaje iminet* hora 179a.β.

naś, naše, naša (*noster*): v *nassych* wyeczy et cum ipso erant et pugnaverunt acceptis spoliis, volebant aliquid dare illis, qui remanserunt ad sarcinas 218b.β.

navroceńé, á (*conversio*): sdrowe *nawroczone* salubris *conversio* 304a.z.

ńemy, é, á (*mutus*): *nemy* *mutus* 232b.z.

ńeslychańe: *neslichane abus...* spod. okł. drewn. wewn.

ńeslachtetny, é, á: *neslachtetni* 38a.z.

ńevzvód, ńevzvodu: *nefswod* (sic!) item queritur de conjugatis, qui maleficiis impediuntur 75b.z.; por. Linde Sł. *wzvód, niezvód*.

noga, nog'i (*pes*): dal przecloczi sobye bok rancze nodze obey (sic!) 171b.z.

ogchły, (okchły), é, á (*surdus*): gluchy *okchli* *surdus* 232b.a.

oba, obe: dal przecloczi sobye bok rancze obey (sic!) 171b.z.

otplata, ty (*damnum*): *otplata* *dampnum* 38a.β.

pevný, é, á (certus): *peffnō craschō decor* 36b.x.

pismo, a (scriptura): *tocz nam fsche pismo vely ky'leyson* 171a.β.

pláčŏcy, é, á (lacrimosus): *placžŏcze skruszene lacrimosa eius contractio* 304a.x.

polecę, éiš, éić (committere): *poleczil comisit* 27a.x.

podeprę sę, podepřeš sę, podepřeć 1a. sę potparl sō innixus, suppodiatuŝ potparl sō 39b.x.

poněkaňé, á (inspiratio): *ponŏkane inspiratio omnipotentis* 27a.β.

poság, u (dos): *posag omnia sua dotis nomine sunt restituta* 87a.β.

potrava, y (pascuum): *potrawŏ pascuum* 24b.β.

prozny, é, á (inanus): *prosne et vas redditur verba vestri dei friuola et inana* 69b.x.

pře (propter): *prze to mimo to propter hoc* 148b.x.

přečíváňé, á (persecutio): *przecziwane persecutio* 17a.β.

přečívność, i (persecutio): *przecziwnoścz persecucio* 37a.β.

překole, překoleš, překlŏc (transfigere): *dal przecloczi sobye bok rancze nodze obey (sic!) 171b.x.*

přeskora (epprobrium): *przescora obprobruiŝ* 170b.x.

přeskorka, k'i (opprobrium): *przescorca obprobria* 170b.x.

přepadně, přepadňeš, přepaść: *przepadlo euanuit* 85b.x.

přýbyk (?): *Przybyk mily dns meus ihus ost. k. perg. b.*

přýčyna, y (condicio): *przyczini conditionis* 54a.β.

přýsłŏvé, á (proverbium): *przysłowe proverbiiŝ* 304a.x.

přýkladňe (tropologiee): *prz przykładnye tropoloice* 1a.

rěka, k'i (manus): *dal przecloczi sobye bok rancze obey (sic!) 171b.x.*

rolk, a (induciae): *rolk inducias* 18a.β.; por. Linde Sl.

rozkoš, y (delectatio): *zŏdzŏ roskos obstruit amore terenorum alia uero cauda id est delectatio peccatorum* 232b.x.

s (cum): *zaduezi chwalmi gego s weselim, tocz nam fsche pismo vely ky'leyson* 171a.β.

skromność, i (mansuetudo): *scromnoszi mansuetudines* 171a.β.

skruśeňé, á (contractio): *placžŏcze skruszene lacrimosa eius contractio* 304a.x.

služba, y (cultus): *službŏ dei cultum amplificat* 38a.x.

sprostność, i (abominatio): *swarczene (sic) fskarczene ul. scherednosez ul. sprostnoscz abhominacio i. iniusticia* 1b.

stadlo, a (stan, godność): *stadlo zakon dignitas* 208b.x.

strach, u (timor): *strach timor* 21a.x.

strašę, strašyš, strašýć (terrere): *straschi subtiliter homines terrendo alliciendo* 18a.x.

strašydlo, a (formido): *straschidlo formidines* 211a.β.

svrchovaŋe (anagogice): *svrchowane anagogice* 1a.

šara, y (sulfur): *szara sulfur fetidissimus* 88b.x.

še, sebe, sobe (*se, sibi*): porparl *sō* 39b.x.; zadacze *schō* execramini 96b.x.; dal przecloczi *soby*e bok rancze nodze obey 171b.x.

šafār, a (dispensator): *schaffarz dispensator* 176b.x.

šćodrość, i (liberalitas): *schodrzosz* (sic!) *liberalitatem* 292a.β.

šeredność, i (abhominatio): *swarczene* (sic) *fskarczene* ul. *scherednoszcz* ul. *sprotnoszcz abhominacio* i. *iniusticia* 1b.

škařada, y (*abhominale*): *scarzadi* (*scar^{rz}adi*) *quod abhominale est videntum* 199a.x.; por. *szkarada*; serbołuż. *škaředa*.

ščypne, ščypněš, ščypnōć (intercludere): *sczipnōli* vox faucibus *interclusa* 96b.x.

ten, to, ta (hic): prze *to* mimo *to* propter *hoc* 148b.x.; zaduczi chwalmi gego s weselim *tocz* nam fsche pismo vely ky'leyson 171a.β.

ty (tu): dal przecloczi *soby*e bok rancze nodze obey (sic!) na sbawene *thobie* 171b.x.

trzy (tres): lezal *trzi* dni f grobye 171b.x.; z martwi: etc. lezal *trzi* dni: etc. Bog swechmō: et. spod. okł. drewn. wewn.

u (*ad*): *v* nassyh wyeczy et cum ipso erant et pugnaverunt acceptis spoliis, volebant aliquid dare illis qui remanserant *ad* sarcinas.... 218b.x.

ućiskaŋe, á (angaria): *ucziskane* quod tanta *angaria* inuasit eum 170b.x.

umova, y (conditio): *wmowa condicio* 1a.

urōd, urēdu (conditio): *vrzand* ipsam autem divinitus inspirata suasit patri ut assensum regi preberet ea tamen *conditione* interposita 49b.x.

uvłočēŋe, á (*detractio*): *vvloczene detractio*.

v (*in*): lezal *trzi* dni f grobye 171b.x.

vec (*res*): *v* nassyh wyeczy et cum ipso erant et pugnaverunt acceptis spoliis, volebant aliquid dare illis qui remanserunt ad sarcinas 218b.x. por. czesk. *věc*.

véle, véliš, vélic (imperare): *tocz* nam fsche pismo vely ky'leyson 171a.β.

vešelé, á (*gaudium, laetitia*): zaduczi chwalmi gego s weselim 171a.β.

véšcy, véščego (przepowiadacz rzeczy przyszłych): *vesczi* vorzager ut qui *fitones* consulat 77a.β.; por. Linde Sł. pod wyr. *wieszczy, wieszczyca, wieszczzyć*.

vłodyka, ki (nobilis): *włodiczi nobiles* 54a.β.

wścēčēŋe, á: *wszczezene vstrzimane* 306a.β.

vskařcēŋe, á (abhominatio): *swarczene* (sic) *fskarczene* ul. *scherednoszcz* ul. *sprotnoszcz abhominacio* i. *iniusticia* 1b.

vstane, *ńeš*, *vstać* (resurgere): *Cristus s martwi fstal gest Bog fschechmogęczy fstal s martwi* 171a.β.

vstrýmańé, *á*: *wszczeczene vstrzímáne* 306a.β.

vše (omne): *tocz nam fsche pismo vely ky'leyson* 171a.β.

všechmogęcy, *é*, *á* (omnipotens) *Bog fschechmogęczy fstal s martwi* 171a.β.
z *martwi*: etc. *lezał trzi dni*: etc. *Bog swechmó*: et. *spod. okł. drewn. wewn.*

vyvoleńé, *á* (edictum): *viuolene virzeczene edictum hoc vix fecisti* 18a.β.

vyřečéńé, *á* (edictum): *viuolene virzeczene edictum hoc vix fecisti* 18a.β.

z (*ex*): *Cristus s martwi fstal gest Bog fschechmogęczy fstal s martwi* 171a.β. z *martwi*: etc. *lezał trzi dni* etc. *Bog swechmó* et. *spod. okł. drewn. wewn.*

zákon, *a*, *u*, (religio, dignitas): *zakon religionis* 28b.x.; *zakon religio* 76a.β. *stadlo zakon dignitas* 208b.x.; *zakon* 217a.β.

założéńé, *á* (fundamentum): *zalozene humilitas est fundamentum* 20a.β.

zasłużeńé, *á*: *zasluzene et eius precepta seruat* 38a.x.

zbańéńé, *á*: *dal przecloczi sobye bok rancze nodze obey* (sic!) *na sba-wene thobie* 171b.x.

zbożé, *á* (fortuna, substantia): *sboze uel tortel fortuna* 24a.β.; *sboza honora deum de substantia* 56b.x.; por. *czes. zbožít* (istota).

zbroja, *je* (arma): *czin sbroyo* (sic!) *alia animalia habent a natura arma* 179a.β.

zdroy, *é*, *á* (*salubris*): *sdrowe nawroczone salubris conversio* 304a.x.

zeckńéńé, *á* (desperatio, obprobrium): *zecznene* 20a.x. *zecznene* sic *dya-bolus decollat peccatorem in carcere peccatoris per desperationem* 39b.x. por. *Linde* *Sł. zecknąć sobie*, *zecknić sobie* *zmierznąć*, *obmierznąć sobie*, *cklić się*, *cknić się*, *cnąć się*, *cnienie*, *ckliwy*.

zgárdzē, *zgárdziš*, *zgárdzić* *zam. wzgárdzē* (contemno): *sgardzila contempsit* 54a.β.

zoré, *á* (stella matutina): *zorze ul. naýwtrze* 170b.

žáduci (sic!): *žaduczi chwalmi gego s weselim*, *tocz nam fsche pismo vely ky'leyson* 171a.β.

žqdám sē, *žqdáš sē*, *žqdać sē* (execrari): *zadacze schó execramini* 96b.x.

žqdáz, *e* (*delectatio*): *žqdžp roskos obstruit amore terenorum alia uero cauda id est delectatio peccatorum* 232b.x.

III.

Kodeks Kapituły w Pradze E. XXII.

Rękopis papierowy (E. XXII) in folio zawiera łacińskie „Sermoes de tempore“, pisane przez polaka, Mikołaja Łukasza z Wielkiego Koźmina, jak świadczą ustępy: „Reuerendo in Christo patriae domino domino dilectissimo Alberto divina et apostolice sedis providencia episcopo posnaniensi Nicolaus Lucas de Magna Cosmin, rector parochialis ecclesie in Bonsara suus clericus et capellanus sermones per modum postille wlgariter ad fidelem Christi populum per me prolatos ad unum volumen redigerem — — plus inventium ceteris magistris et doctoribus, qui nunc mecum viventes in studio alme universitatis Cracoviensis — — Sed in super personam meam exilem imo servilem nam sermones *wlgares*, quos faciebatis, dum constituebamini in Lubnicze, loco nativitatis vestre et hoc in Bansova que a prefata villa Lubnicze distat in aliquali distantia — — et dominum Vladislaum, dei gracia regem Polonie, et eadem gracia penes Sigismundum regem Ungarie — — et nunc de anno domini Millesimo CCCC° XII°... Datum in vigilia prefatorum apostolorum (sc. Petri et Pauli) anno quo supra.

Na k. 48a.β, 48b.α, 49a.α. znajdują się niedorzeczne wywody etymologiczne i wykłady znaczenia wyrazu *swaczba*, a mianowicie 1) od *swadoba*; 2) od *szwacz dba*; 3) od *swa dwa* i 4) na koniec od *swacz wa*; każdy z tych wywodów, gdyby nawet był prawdziwy, wyłączałby inne. Manuskrypt jest niedbałym odpisem pierwotnego rękopisu, pochodzący z lat między 1412 a 1430.

Głosy.

48a.β. (w tekście): Sed quod polonus lo (sic) polonis loquor adhuc ad huius explicationem vocabuli nupcie revertar, quantum, sonat enim enim polonice nupcie *swaczba*, quod sonat vno modo quasi *swadoba*, quia videlicet sit simile conveniens vel congruens sibi, nam quod vult contrahere maritus, debet sibi eligere uxorem nobilem, si nobilis est.

48b.α. (w tekście) vel dr (dicitur) *swaczba* quia *szwacz dba* i. propria curat scz. uxor, nam illa, que associatur extra nupcias legitimas, quia non curat animam suam, nec diligit, eo, quod eadem adit, quod diligit.

49a.z. vel dicit' *swaczba*, quasi *swa dwa*, ita quod sonat nupcie quasi sui duo unum dicit... Eciam d' *swaczba* quasi *swacz wa*. i. con-nexio et conjunctio, que est difficilis ad disiungendum, nisi rupturis.

49a.β. (w tekście) et vir et mulier sibi consentiens unum adhuc dicit' *swaczba*, convertando silabus, ponendo posteriore a fine et ultimam in principio, ut dicatur *ba swacz*, tuae est, que debet esse amonicio viri maxima.

77a.β. (w tekście) ... descendentes de saltu wlgat' *spaseky*.

124a.z. (w tekście) ...dicitur suscitari et hoc sic ut consueuistis *Cristus z martwi | ch wstal yest ludu prziclad | dalgest ezz nū zmartwich wstaczi | z boghem krolewaczi* et cum hoc | quilibet aue ma'ia gra.

151b.β. (nad tekstem z boku) ... et nos in perplexitate concordanciam *spe spleczene szamnene*.

248b.β. (na marginesie) sub dmo *podnamōtem*.

275a.β. (na marginesie)animi diriguere (cz) *szczirpnaly* quod si vos pyetas vincit, exsecramini cibos *z sadaycze sza*.

288b.z. (na marginesie): sumus quasi locuste i. *cōbilki* gigantibus infernalibus comparati...

296a.z. (na marginesie) ...surdus fit dum audit dū odorat emu(l)-giture, obmutescit dum loquitur, mancus fit dum manum porrigit *zwe-tzerwca* (sic).

311b.β. armenta boum tuorum et greges i. *stredy* (sic) ovium.

312a.z. (z boku) i. *list* a planta pedis. i. *list*; *lihwicz* super te erit sublimior, tu autem descendis et eris inferior ipse.

319a.β. ...dentes leonis, dentes enis (sic) interficientes animas hominum i. *sabla*.

353a.β. (w tekście) ...volunt prius ordiri wlgariter *chakacz*.

354a.β. (na marginesie) rugam *smarsczi*.

354b.β. (na marginesie) a creuis i. *tlusti*.

389a.z. (na marginesie) quia fratres carissimi videmus, quod homines naturali quodam instinctum moventur ad hoc, ut vitam ducant, mortem vero ac perniciam (sic) devitant, et inde est, quod iam comparant blada in horea, alia autem seminant i. *wnast'zne* (sic) *ponekane albo poruszne* (sic).

390a.z. (na marginesie) in gestatorio *nanosidla*.

391a.z. (na marginesie) quacunque circumuencione *obesczym*.

391b.z. (na marginesie) ... non sit, qui abigat i. *odegnal*.

Uwagi o grafice, pisowni i języku tekstów polskich w manuskrypcie
Kapituły w Pradze E. XXII.

Uwagi z zakresu pisowni.

Skrócenie *nā* = *nam*.

Znaki samogłosek nosowych: *a* na oznaczenie *q* i *ę*: *szamnene*, *zsadaycze sza* (zqdayće śę), *sczirpnaly*; *a* = *ę*: *wnąstrzny* (sic).

Dwa razy użył pisarz znaku *o* na oznaczenie samogłoski *o*: *cōbilki*; pod *namōtem*.

I w tym zabytku zmiękczenia spółgłosek pisarz nie oznacza: *spleczene*; *ponekane*; *szamnene*; *poruszene*.

k oznaczono przez *k*: *krolewaczi*, a obok tego przez *c*: *cristus*; *cōbilki*; *przielad*; przez *ch*: *chakacz* (ordiri).

g przez *gh*: *z boghem*.

ch przez *h*: *lihvicz*.

j przez *y*: *yest*, przez *g*: *gest*.

ż przez *zs*: *zsadaycze sza*; przez *zz*: *ezz*.

š przez *s*: *obesczym*; *sabla*.

s przez *sz*: *szamnene*.

ś przez *s*: *spaseky*; przez *sz*: *sza* (śę).

ć przez *cz*: *krolewaczi*, *lihvicz*, *wstaczi*; *zsadaycze*.

ý przez *v*: *lihvicz*.

v przez *w*: *krolewaczi*.

Z zakresu głosek.

Samogłoska *i* zachowała się w końcówce infinitivu: *krolewaczi*, *wstaczi* obok *lihvicz*.

ir występuje w zgłosce *trbt*: *sczirpnaly*,

e jako refleks *ѣ*: *odegnal*.

e w suf. *-ovo-* po zmiękczonej spółgł. *krolewaczi*, nowsze *królować*.

Przykład ściągnięcia *ija* na *i* widoczny jest w formie *obesczym*.

e nie ma *j* na początku: *ezz*.

Wyraz *strzedy* uważać należy za przyswojony z czeskiego.

Wyraz *szamnene* (*sqmhené*) ma formę pierwotną od tem. *тънѣ*; forma *sumienie* powstała pod wpływem analogii rzeczownika *мѣнѣ* od słowa *мѣнѣ*, *jińeć*.

Suf. *-dło* widoczny jest w rzecz. *nosidło*: *na nosidła*.

Od tematu *šld-* powstał zapomocą sufiksów, *-to-ije* rzecz. *obešć*: *obesczym*.

Z form deklinacyjnych zanotować należy dat. sg. *ludu: cristus ludu przicład dal gest*; instr. sg. *obeszczym*.

Godne są uwagi formy inf. na *ci*: *krolewaczi*, zachowane w pieśni.

Przykłady czasu przeszł. złoż. są: *cristus z martwich wstal yest*; *cristus ludu przicład dal gest*.

Słownik.

albo (vel): wnastrzne (sic) ponekane *albo* poruszne (sic) 389a.α.

ba: adhuc dicitur swaczba, convertando silabas, ponendo posteriore a fine et ultimam in principio, ut dicatur *ba swacz*, *tuae est*, que debet amonicio viri maxima 49a.β.

bóg, boga (Deus): *Cristus...* ludu przicład dal gest, ezz nā z martwich wstaczi, z *boghem* krolewaczi 124a.α.

dám, dáš, dać (dare): *Cristus...* ludu przicład dal gest 124a.α.

dba patrz *szwaczba*.

doba: *doba* patrz *swadoba*.

dwa (*duo*): *dwa* patrz *swa dwa*.

eż (*iż*): *Cristus...* ludu przicład dal gest ezz nā zmartwich wstaczi 124a.α.

jest (*est*): *Cristus...* ludu przicład dal gest; *Cristus* zmartwich wstal yest 124a.α.

kakám, áš, ac (*ordiri*): *chakacz* (*vōlunt prius ordiri*) 353a.β.

kobylka, k'i (*locusta*): *cōbilki* (*locuste*) 288b.α.

krolużę, eš, krolewaći (*regnare*): *Cristus* z martwich wstal yest, ludu przicład dal gest ezz nā z martwich wstaczi z *boghem* *krolewaczi* 124a.α.

krystus, a, (*Christus*): *Cristus* z martwich wstal yest 124a.α.

lichvé, lichvíš, lichvíć (brać lichwę): *lichvicz* 312a. Por. Linde Sł.: wie-dzie cię łakomstwo, żebyś *lichwił*. Wujek. Postylla.

list, a (*planta*): *list* (*planta pedis*) 312a.α.

lud, a (*populus*): *Cristus...* ludu przicład dal gest 124a.α.

martvy, é, á (*mortuus*): *Cristus...* ludu przicład dal gest, ezz nā z *martwich* wstaczi; *Cristus* z *martwich* wstal yest 124a.α.

na (*in*): *na* nosidla (*in* gestatorio) 390a.α.

nám (*nobis*): *Cristus...* ludu przicład dal gest, ezz nā z martwich wstaczi 124a.α.

námot, u (*tentorium*): pod *namótem* sub *dmo* 248b.β.

nosidło, a (*gestatorium*): na *nosidla* in *gestatorio* 390a.α.

obeścé, á (*circumventio*): *obeszczym* *circumvencione* 391a.α.

odegnám, áš, ac (*abigo*): *odegnal* non sit, qui *abigat* 391b.α.

paseka, k'i (*saltus*): s *paseky* de saltu 77a.β.

pod (sub): *pod* namótem *sub* dmo 248b.β.

pońekañé, á: wnastrzne (sic) *ponekane* albo *poruszne* (sic) 389a.α.

porušeñé, á: wnastrzne (sic) *ponekane* albo *poruszne* (sic) 389a.α.

přykład, u (exemplum): *Cristus...* ludu *przicład* dal gest 124a.α.

sqmñeñé, á (conscientia): spleczene *szamnene* in *perplexitate* concordanciam 141b.β.

ścírpnę, ścírpněš, ścírpnąć (dirigere): *śczirpnaly* animi *diriguere* 275a.β.

spleceñé, á: spleczene *szamnene* in *perplexitate* concordanciam 141b.β.

stado, a (armentum): *stada armenta* 311b.β.

středa, y (grex): *strzedy greges* 311b.β.

swa: vel dicitur swaczba, quasi *swa dwa*, ita quod sonat quasi sui duo unum dicit 49a.α. dicuntur enim polonice nupcie swaczba, quod sonat vno modo quasi *swadoba*, quia videlicet sit simile conveniens vel congruens sibi... 48a.β.

swać: vel dr swaczba quia *swacz dba* l. propria curat scz. uxor. 48b.α; Eciam dr swaczba quasi *swacz wa* i. connexio et conjunctio, que est difficilis ad disiungendum 49a.α.

swadźba, y (nuptiae): *swaczba nupcie* 48a.β.

śę (se): *zsadaycze sza exsecramini* 275a.β.

šabla, e (ens): *sabla dentes enis* (sic) 319a.β.

tlusty, é, á: *tlusti a creuis* 354b.β.

wa patrz *swacz wa*.

vnetřny, é, á: wnastrzne (sic) *ponekane* albo *poruszne* (sic) 389a.α.

vstane, vstañeš, vstać (resurgo): *Cristus...* ludu *przicład* dal yest, *ezz nā* z martwich *wstaci* 124a.α.; *Cristus* z martwich *wstal yest* 124a.α.

z, s (ex): *Cristus...* ludu *przicład* dal gest, *ezz nā* z martwich *wstaci* *Cristus* z martwich *wstal yest* 124a.α. *s paseky* (*de saltu*) 77a.β.

z (s) (cum): *Cristus...* ludu *przicład* dal gest, *ezz nā* z martwich *wstaci* z boghem *krolewaczi* 124a.α.

zmaršćy (?): *zmarsczy rugam* 354a.β.

zwetzerwca (?) *mancus* 296a.α.

žodām śę, áš śę, ac śę (exsecror): *zsadaycze sza exsecramini* 275a.β.

Kodeks Biblioteki Uniwersyteckiej w Pradze XIV. G. 4.

W Bibliotece Uniwersyteckiej w Pradze znajduje się rękopis papierowy in 8° (XIV. G. 4), zawierający prawidła pisanía listów. Zaczyna się tak: Rethorica est scientia superna gratia regina facundie princeps eloquentie et orationis lepide urbanissima fabricatrix urbis Cracoviensis ambitu duntaxat nostre facultatis ignarus scolaribus universaliter singulis

et singulariter universis gratiam et favorem ad svavitatis nostre pocula degustanda fide digna fidelis nostri Georgii notarii relacionem maiestati nostre plenariam fecit fidei quomodo nonnullorum... Są tu obok innych formuł przytoczonę listy Władysława Jagiełły, Wacława IV, króla czeskiego, Zygmunta, króla węgierskiego, Karola IV i inn. Od początku rękopisu do k. 18a. znajduje się kilkanaście głos polskich, poniżej przytoczonych. Na tylnej okładce drewnianej napis: Honorabili viro, domino Pelka, canonico Cracoviensi, nobis dilecto. Rękopis i głosy pochodzą z pierwszej połowy w. XV.

Głosy.

- 1a. *laczne* esurientes; *pgnacze* sicientes.
- 1b. *sulnus trzascavicz*; *pokalacz* fi'uetai'.
- 2a. *puszy* coagula; *precedens pirzwi list*; *ignavus rozspesczoni*.
- 2b. *beneficium dobrodziejstwo*; *desperate srospaczenye*.
- 9b. *hyspidus scopawi*.
- 10a. *subpodiare* szt. wr. *podeprzez so*.
- 10b. *clarescere wscz*; *absque dolo przeselscy*.
- 11b. *prudens rostropni*.
- 12a. *condicione vymo.... vrzot*; *legatis ve successoribus sprawnim namastokim* (sic).
- 15a. *mollificat aspera skropaue* (chropawe).
- 16b. *gubernacula opekanye*; *sterilitate ialowosc*; *in tutore opekadlnika*.
- 18a. *geni przipehani*.

O pisowni i języku glos rękopisu Bibl. Uniw. XIV G. 4 nie wiele da się powiedzieć. Zanotować należy skrócenie *ra*: *pgnacze* (pragnące).

u na początku oznaczono przez *v*: *vrzot*.

Samogłoski nosowe: *o* przez *o*, *a*: *vrzot*, *pragnacze*; *ę* przez *o*: *podeprzez so*.

Zmiękczenie spółgłosek pisarz nie zawsze uwydatnia: *opekadlnika*, *opekanye*, *rozspesczoni*; obok *opekanye*.

W wyrazie *skropaue* zmiękczenie jest niepotrzebne: zam. *skropawe*. *k* oznaczono przez *c* i *k*: *scopawi* (*scropawi*) ob. *skropaue*.

d na końcu przez *t*: *vrzot*.

z przez *s*: *przeselscy*.

cz oznacza: 1) *ć*: *podeprzez*, *ialowosc* obok *lscy*; 2) *č*: *rozspesczoni*; 3) *c*: *pragnacze*.

Z zakresu głosek notujemy:

Zgłoska *trzt* ma formę *čirtz*: *pirzwi*.

d zachowało się wyr. *opiekadlnika*, późniejsze *opiekalnik*.

Grupa półgłosek *skr* ob. *chr* występuje w wyrazach *sc(r)opawi* (*hispidus*); *skropauie* (*aspera*) obok późniejszego *chropavy*.

Słownik.

dobrodziejstvo, *a* (*beneficium*): *dobrodzeystwo beneficium* 2b.

jałowość, *i* (*sterilitas*): *ialowosc sterilitate* 16b.

leść, *lści* (*dolus*): *przese lscy absque dolo* 10b.

list, *a* (*charta*): *pirzwi list precedens* 2a.

łachny, *é*, *á* (*esuriens*): *laczne esurientes* 1a.

namastek, *stka* (*successor*): *sprawnim namastokim* (*sic*) *legatis vel successoribus*; czesk. *naměstek*; por. Linde Sł. 12a.

opiekadlnik, *a* (*tutor*): *opiekadlnika in tutore* 16b.; u Lind. Sł. *opiekalnik*.

opekańć, *a* (*gubernaculum*): *opekanye gubernacula* 16b.

pirvy, *é*, *á* (*primus, praecedens*): *pirzwi list precedens* 2a.

podeprę, *podepręś*, *podepręć* (*suppodiare*): *podeprzez so subpodiare* 10a.

pokálám, *áš*, *ać*: *pokalacz* 1b.

pragnocy, *é*, *a* (*sitiens*): *pragnacze sicientes* 1a.

przeze, *przez* (*absque, sine*): *przese lscy absque dolo* 10b.

prypchany, *é*, *a* : *przipchani* 18a.

(?) *puszy coagula* 2a.

rozpęszony, *é*, *a* (*ignavus*): *rozspsczeni ignavus* 2a.

roztropny, *é*, *a* (*prudens*): *rostropni prudens* 11b.

śę (*se*): *podeprzez so subpodiare* 10a.

skropavy, *é*, *a* (*hispidus, asper*): *scopavi* (*sic*) pro: *scropawy hispidus* 9b.

skropauie *mollificat aspera* (pro *skropave*) 15a. por. *skropavy*, to samo co *chropavy* Mącz Lex.

sprawni (*legatus*): *sprawnim namastokim legatis vel successoribus* 12a.;

por. „*sprawnego* posłę kuryera z listem, ze się do króla szczęśliwie dobierze. Jabłonowski. Pamiętne uprowadzenie z Bukowiny 1745 r.

trzascavicz sulnus 1b.

vymś? *wscz clarescere* 10b.

vymo... *vrzot condicione* 10b.

urqđ, *urędu* (*conditio*): *vymo... vrzot condicione* 12a.

zrozpaćnie, (*desperate*): *srospaczenye desperate* 2b.

Glosy polskie

w rękopiśmie Biblioteki Zakładu Narodowego Ossolińskich

z r. 1438 N. 379.

zebrał

LUCYJAN MALINOWSKI.

O rękop. Biblioteki Ossolińskich ogłosiliśmy już następujące prace:

1) Tekst polski hymnu „Salve Regina“ podług rękopismu N. 379 Biblioteki Ossolińskich z r. 1438, oraz stosunek jego do innych tekstów z w. XV. (Rozprawy Wydziału filologicznego Akademii Umiejętności Kraków 1889 Tom XIII str. 301—318). W tej rozprawie na str. 311 znajduje się tekst polski Salve Regina i Credo z ostatniej 322b. karty rękopismu.

2) „Wiadomość o szczątkach Ewangelii cerkiewno-słowieńskiej, pisma ruskiego, w rękopiśmie N. 379 Biblioteki Instytutu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie“. Tamże str. 319—323.

3) O tych samych fragmentach złożyliśmy szczegółową rozprawę na posiedzeniu Wydziału filologicznego Ak. Um. dnia 12. Listopada 1894 (Sprawozdania z posiedzeń Wydziału filologicznego Akad. Umiej. 1894 str. 68—72).

W tym samym rękopiśmie na k. 251—314 znajdują się „Sermoes“, na których czele umieszczono ustępy z Listów i z Dziejów apostoelskich. Wśród tych ustępów znajdują się glosy łacińskie i polskie, tą samą ręką, co tekst, pisane. Glosy te podajemy poniżej. Poprzedza

krótki ustęp polski na k. 138b. na marginesie u góry, do tekstu łacińskiego:

Auribus diuitis obturatis nihil *zawartu vschu teyo bogacza ye-*
esset vox vnus clamantis. *den glosz vbogego nemogloch.*

Tekst łaciński.

Głosy łacińskie,

Głosy polskie.

k. 252a.

1. Cor. V. 7.

Expurgate vetus fermentum

scilicet vos homines misticie eradicate mortale peccatum hominem qui adulteratur et incestum comisit cum uxore fratris sui.

vnnyczycze.

et sitis nova consparsio (sic)

existatis nova congregacio.

sicut estis asimi (sic).

scilicet effecti id est: puri, scilicet per sumpcionem gracie in baptismo.

yako yeszcze przeszny
(sic) *albo czysczy.*

et enim pascha nostrum imolatus (sic) est cristus.

pro quia; scilicet qui est agnus a nobis edendus id est oblatus; scilicet in cruce corporaliter, in altari sacramentaliter.

obyethowan yesth.

8. Itaque epulemur.

pro erga, scilicet nos invitati ad edendum agnum paschalem id est convivemus

godwmy (sic)

non in fermento veteri.

non in originali peccato.

nye w stharem kwaszye.

neque in fermento malicie et nequicie.

nec in culpa peccati scilicet in deum nec in proximum facti, scilicet neque in fermento peccati inse facti.

ani w kwaszye szlosczy.

sed in asimis sinceritatis et veritatis.

scilicet epulemur in puritate scilicet iusticie,

y grzechu

ale godwywczich
wopzrasch (namarg.)
w opzranch (czystych)
y prawdy.

k. 253a.

I Joh. V.

4. Omne quod natum est ex deo.

id est omnis vir vel mulier, scilicet nativitate spirituali, scilicet per fidem et caritatem contempnit;

vincit mundum.

wydziosza (sic)

6. Hic est qui venit per aquam et sanguinem

scilicet quia sola fides aut diuinitate non sufficit,

Tekst łaciński.

nem iesus cristus.

7. Et hy tres vnum
sunt.

k. 254b.

I Petr. II.

22. Qui peccatum
non fecit nec inventus
est dolus in ore eius.

k. 256a.

I Petr. II.

12. conuersacionem
nostram inter gentes
habentes bonam ut in eo,
quod detractat de vo-
bis tamquam de male-
factoribus ex bonis o-
peribus vos consideran-
tes glorificent deum in
tempore visitacionis.

k. 256b.

14. siue ducibus tam-
quam ab eo missis ad
vindictam ab eo missis
ad vindictam malefac-
torum, laudem vero bo-
norum.

15. quia sic est vo-
luntas dei, ut benefa-
cientes obmutescere fa-
ciatis inprudenciam ho-
minum ignoranciam.

16. quasi liberi et
non quasi velamen ha-

Glosy łacińskie.

ideo dicit: scilicet baptismi;
scilicet passionis
saluator vnctus.
scilicet vnitatem substantie
vel vnitatem testimonii.

scilicet cristus; scilicet in
opere; repertum est; sini-
lacio, mendacium.

aut gentiliter viventes et
non tantum inter fideles; sci-
licet ego obsecro vos ut si-
tis tenentes; ex hoc scilicet
frequenter detrahunt; scili-
licet credendo; ac si essetis
malefactores reputantes; vos
cristo adherendo et ydola re-
linquendo male fecisse; id
est bona opera vestram ho-
nestatem diligentius intuen-
tes laudent; scilicet ergo
vobis operatur humilitatem
et pacienciam; in die visi-
tacionis misericordiam.

potestatibus minoribus que
non habent potestatem nisi
quantum a rege acceperunt;
ad penam vlcionem scele-
rum.

scilicet ita faciat; scili-
cet vos bene conversantes
et malis bene utentes; sile-
re; cogatis; indiscretorum
hominum, scilicet istorum,
qui per ignoranciam vestre
bonitatis vobis detrahebant;
inscienciam.

ex amore et non ex timore
libertas uestra non abvoluat

Glosy polskie.

pomazanyecz
postathw yednosczy

*leszcz**przetho (sic)**nowy**chwaliliby**sloszynow (sic)**przypoczylibyszye (sic)*

Tekst łaciński.

bentes malicie libertatem, sed sicut serui dei.

Głosy łacińskie.

corda vestra velamine malicie ut tanto licencius peteretis quanto mundi iugo seruicii subicimini uel opprimimini; scilicet sitis homines seruientes.

Głosy polskie.

volensthwo

18. Serui subditi estote in omni timore dominis non tantum bonis et modestis, sed etiam discolis.

in perfecto timore; scilicet vestris; scilicet quoad deum; scilicet quoad proximum; insuper; indisciplinatis indactis.

rospuszczonym

k. 257b.

Iac. I.

17. Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis (k. 258a.) obumbratio.

scilicet in via ut sunt bona fortune nature et bona gratuita

adeo non ab homine

adeo, auctore omnium gratiarum que sunt lumina

varietas in affectu

principatum habentes in omnibus.

*wyelkye (sic) danye
nalepsze albo nagorsze
velky (sic) dar dokonali
wysproszy; stwpywcz
(sic)*

*swathlosdzy (sic)
wszayennoczynywczym
(sic)*

*zaslona
szthwozryl (sic)
abychmi bily po-
czwthek; glowa sthwo-
dzienya (sic) yego.*

19. Scitis fratres mei dilectissimi, sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, et tardus ad iram.

per fidem vnitatem scilicet per caritatem scitis scilicet vera esse que loquor; debet esse citus, paratus; scilicet verbum dei; scilicet sit segnis; pro sed; scilicet quia hoc decet virum sapientem.

*nyerychly; alye w mo-
myenyw
sylny gniew*

20. Ira enim viri iusticiam non operatur.

pro quia; ira fortis et in-
deliberata; non permittit o-
perari iusticiam dei

*oddzwczye (sic) swysth-
ky nyeczysthoty dzelnw*

21. Propter quod abicientes omnem immundiciam et abundanciam

sitis repuentes omnia pec-
cata carnis

peccata spiritualia im-

Tekst łaciński.

malicie in mansuetudine suscipite insitum verbum quod potest salvare animas vestras.

k. 258b.

Jac. 1.

22. Estote factores verbi dei et non auditores tantum fallentes vosmet ipsos.

k. 259a.

25. qui autem perspexerit in lege (legem) perfecte (perfectam) libertatis et permanserit in ea non auditor obliuiosus factus est sed factor operis hic beatus in facto suo erit.

26. Si quis autem putat se religiosum esse non reseruans lingwam suam sed seducens cor suum, huius vana est religio.

27. Religio munda et immaculata apparet deum et patrem, hec est visitare pupullos et viduas in tribulacione eorum et in maculum se custodire.

Glosy łacińskie.

plantatum cordibus vestris, scilicet per predicationem; scilicet disponere; a morte culpe in presenti et in futuro a morte gehenne

scilicet vos homines; impletores; accipientes; scilicet si putatis vos per solum verbi dei audicionem saluari.

scilicet ille homo; pro sed; perfecte aspexerit, non tantum vultum anteriorem sed etiam interiorem; id est in doctrina ewangely perfectam libertatem; que restituit; scilicet per sentenciam operis scilicet libertate, lege; scilicet audita non curando; scilicet opere implendo; ille; scilicet et non in verbo tantum.

scilicet homo; pro sed; estimat, scilicet propter fidem et opera que habet; verum cultorem dei; non restringens taciturnitate; sermo; veritatem ducens putari se non esse puniendum; profecto lingwe; illius; inutilis; seruitus;

scilicet cuius; scilicet in cordibus; scilicet in operis execucione; scilicet filium qui per naturam: scilicet deum qui est pater noster ad gratiam; scilicet visitacione corporali, consolacione verorum, erogacione munerum; proteccionem malorum; parentibus carentes; solacio carentes; scilicet uel corporali uel spirituali; uel pupillorum et viduarum; sci-

Glosy polskie.

*oplwythoszcz gzechu
słoczy duchownye szepo-
pone słowo; sbauić;*

pelnyacze

*dokonale wolnosczy
w zakonye*

zapomnuwszy słuchacz

wyernego kzcreszyana

szlvsba czystha

Tekst łaciński.

Głosy łacińskie.

Głosy polskie.

k. 260a.

I. Petr. IV.

7. Estote itaque prudentes et vigilate in oracionibus.

8. ante omnia autem mutuam in vobismet ipsos caritatem continuam habentes, quia caritas operit multitudinem peccatorum.

9. hospitales in vicem sine remuneracione (sic, pro murmuracione).

10. vnusquisque sic (sicut) acceperit gratiam in alterum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratie dei.

11. Si quis loquitur quasi sermones dei Si quis ministrat tanquam ex virtute, quam administrat deus ut in omnibus honorificetur deus per iesum cristum dominum nostrum cui est gloria et imperium in secula seculorum amen.

licet non diligendo uel concupiscendo ea, que sunt seculi.

scilicet quia finis appropinquat et incerta est hora mortis a deo providentes; id est futura; solliciti estote; in deprecationibus, non in ludis, luxurijs, comescationibus etc.

pro ceteris; pro sed; inter vos non; vicissitudinariam coram dilectionem; set id est non interruptam; sitis; scilicet cara dileccio dei et proximi velat (?); scelerum scilicet ne des appareant ad puniendum.

scilicet estote id est susceptores hospitum; mutuo; sine;

quisque vestrum; velud; sumpsit; quod habet donum gratuitum; ad utilitatem aliorum; effundentes; velud; scilicet non auari; procuratores; multiplicis; doni dominici;

scilicet vestrum; profert; scilicet ille loquatur utilia et edificativa. quod sunt tanquam versici sermones; scilicet verstrum; habet officium administrandi spiritualia seu temporalia; scilicet talis non hoc fieri ex propria virtute sed administrat illa tanquam ex virtute, quam deus prebet ei; quod; scilicet factis et verbis; honoretur, glorificetur; scilicet pater; scilicet tanquam nostrum viaductorem; scilicet ideo; scilicet in se; potestas que ad alios; sine fine

*bwczczye rosthropny**dziwczyc (sic)*

*zayemnuw miłoszcw
bwczycz maywczycz yszycz
myłosc;
velosc*

*zayemnocz
pzres pythanya*

*wszthky swasz
yakoby
vylewaywcz
dobzy (sic); dawcze
wyelkosczy (sic); my-
losczy,*

*rosdawanya, rosdana;**młocz (sic)*

Tekst łaciński.

Glosy łacińskie.

Glosy polskie.

K. 261. b.

Act. II.

11. iudeique (quo-
que) et proseliti cretes
et arabes audiendo eos
loquentes nostris lingwis
magna dei.

K. 263, a.

Rom. XI.

34. quis enim cogno-
uit sanctissimum domi-
num aut quis consilia-
rius eius fuit?

K. 263. b.

36. quam (quoniam)
ex ipso et per ipsum et
in ipso sunt omnia Ipsi
honor et gloria in se-
cula seculorum amen.

K. 264 a.

I. Joan. IV.

10. In hoc est cari-
tas non quasi nos dile-
xerimus deum sed quo-
niam ipse prior dilexit
nos et misit filium suum
propiciacioni pro pecca-
tis nostris.

15. quisquis confessus
fuerit, quoniam ihesus
est filius dei deus in eo
manet et ipse in deo.

18. Timor non est in
caritate, sed perfecta ca-
ritas foras mittit timo-
rem, quoniam timor pe-

id est qui de gentibus nati
iudeismum susceperunt; scilicet
que deus fecerat opera
circa eos

de dispositione rerum; scili-
cet de reficienda uel de exe-
cutione eius quod disposuit

scilicet tamquam ea effi-
ciente per potenciam; idest
tamquam causam exemplarem
et disponentem per sapien-
ciam; scilicet tamquam cau-
sa finali et seruante; scili-
cet spiritualia corporalia et
ex utrinseque composita; laus;
fama; sine fine.

scilicet deus; scilicet pre
destinando vocando; iusti-
ficando; hostiam; scilicet de-
struendis, tollendis, delendis.

quicumque; scilicet confes-
sione perfecta cordis, oris
et operis; scilicet ut in tem-
plo suo; scilicet ut in re.
fugio.

non potest esse; cum cari-
tate; scilicet perfeccione ex-
cellencie et non sufficiencie;
scilicet gehanne; scilicet
gehenne; id est tormentum;

*nawroczony**wielkosczy bozey**raczcza**szlawa**odkupiczeła (sic)**bądzyc wysznaval
yego**ven*

Tekst łaciński.

nam habet, qui autem
timet, non est perfectus
in caritate.

K. 266. b.

I. Joan. III.

13. Nolite minari si
oderit (odit) vos mun-
dus.

14. Nos scimus, quo-
niam translatus sumus de
morte ad vitam qui di-
ligimus fratres, qui non
diligit, manet in morte.

16. In hoc cognoui-
mus caritatem dei, quo-
niam ille animam suam
pro nobis posuit et nos
debemus pro fratribus
animas ponere.

17. Qui habuerit sub-
stanciam mundi huius,
et viderit fratrem suum
necessitatem habere et
clausit viscera k.
267. a. sua ab eo, quo
modo caritas dei manet
in eo?

18. (Filioli mei) non
diligamus verbo neque
lingwa sed opere et ve-
ritate.

Głosy łacińskie.

scilicet timore seruili et
iniciali; scilicet perfeccione
superabundantie

id est stupere, scilicet
tamquam de insolito; in odio
habet; mundi amatores.

scilicet quia; scilicet cer-
titudine fidey; scilicet uirtute;
scilicet peccati seu culpe;
scilicet gracie; scilicet di-
leccione caritatiua proximos;
scilicet fratrem suum; id est
mansionem habet; scilicet
dampnationis eterne.

scilicet quia; scilicet cer-
tissimo signo; scilicet cogni-
cionem coniecture; scilicet er-
ganos; scilicet cristus; vitam
corporalem; indignis et pro
salute nostra; morti expo-
suit; scilicet exemplo cristi;
scilicet ex officio prelature
ut ex perfeccione caritatis.

possiderit; id est bona
temporalia ad sustentacio-
nem vite presentis; scilicet
quando in altero mundo non
erunt necessaria; conspexe-
rit; scilicet proximum; indi-
genciam in pati; scilicet af-
fectionem interiorem; non
compaciendo vel sub veniendo
ei; scilicet que a deo in-
funditur;

scilicet filioli; scilicet tan-
tum; scilicet beneficii; pure
intencionis;

Głosy polskie.

nawydzy (sic)

pzrenyjeseni yesthmy
(sic)

wynowadzychmy

ymyeny

zamkye (sic)

alye skwthkyem

Tekst łaciński.

Glosy łacińskie.

Glosy polskie.

K. 268. a.

I. Petr. V.

7. omnem sollicitudinem vestram proicietes in eum quoniam ipsi est cura de nobis (vobis).

scilicet corporis et anime; scilicet vos id est procul iacentes; scilicet cum cura est de vobis; quia; scilicet spiritualis;

pyeczolowane

K. 268 b.

10. deus autem omnis gratie qui vocavit vos in eternam suam gloriam in christo ihesu modicum passus ipse reficiet, confirmabit, soli dabitque.

pro sed; scilicet dator cuiusque boni; scilicet deus; scilicet ut sitis participes sue glorie que est eterna; per christum ihesum; scilicet bono; scilicet contra malum culpe; contra malum pene;

*poszily
poczwerdzy*

K. 269. b.

Rom. VIII.

18. Existimo enim quod non sint (sunt) condigne passionis huius temporis ad futuram gloriam, que revelabitur in nobis.

scio; quia;

sufficientes; sustinencie scilicet proueniendum; scilicet futura gloria; manifestabitur; scilicet bonis et non in malis;

rowne

21. quod (quia) et ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei.

ipse homo;

excipietur, redimetur; a natura corruptibilis carnis; scilicet quia inerunt filii dei, gloria libri;

wyswolono bydzye

23. Non solum autem illa sed et nos ipsi primicias spiritus habentes et ipsi inter nos gemimus ad optionem filiorum dei expectantes Redemptionem corporis nostri

pro sed; priusquam ceteri spiritum sanctum habentes; scilicet nos; scilicet non solum extra, sed etiam intus in mente; sustinemus; scilicet perfectam; filiationis dei; prestolantes; scilicet sed; id est in liberationem; carnis nostri;

czyrpymi

K. 271 a.

I. Petr. III.

10 Qui enim vult vitam diligere et videre

id est qui vult ostendere se dilectionem vite habere;

Tekst łaciński.

dies bonos coerceat linguam suam a malo et labia eius ne loquantur dolum.

K. 273. b.

Rom. VI.

Hvmanum dico propter infirmitatem carnis nostre sicut enim exhibuistis membra vestra servire inmundicie et iniquitati ad iniquitatem ita ut exhibete membra vestra servire iusticie in sanctificationem.

Glosy łacińskie.

scilicet charitatis eterne; scilicet freno discrete taciturnitatis a multiloquio manifesti; id est malum occultum.

scilicet quedam; scilicet ego paulus precipio; scilicet vos; propter debilitatem corporis uestri; scilicet quia potestis servire non; quemadmodum; quia; exposuistis; scilicet peccatis carnalibus; id est peccatis spiritualibus; scilicet inducenti; ad consumacionem mali quomodo; exponite; partes corporis vestris et anime; agere; opera iusticie scilicet ducenti; in boni consumacione

Glosy polskie.

odzyzny

*wydałyście
złości dzelny*

K. 291. b.

Ephez. VI.

10. Confortamini in domino et in potencia uirtutis eius.

scilicet contra bellum dyaboli; in auxilio dei; id est in potenti ipsius uirtute.

poszyleny bwdziecie

Uwagi o pisowni i języku glos kodeksu Biblioteki Ossolińskich N. 379.

Znaki.

Samogłoskę *o* oznaczono dwa razy przez *ō*: *mōcz* (potestas) *słowō* (verbum) obok zwykłego *o*.

a dwa razy oznaczono przez *ā*: *raczczā*, *kzreszczanā*.

'a – *ě* przez *a*: *swathlosdzy*.

ā ścieśnionego nigdzie nie uwydatniono: wszędzie jest *a*, np.: *w zakonye*, *dawcze* (*dāwce*); *nawydzy*; *bogacza*, *ślwchacz* (*auditor*) i t. p.

u przez *u*, np. *duchownye*; *vschu*; na początku przez *v*: *vnnyczycze* (*uściłyce*); *vbogego*; *vschu*; w środku: *szlvsba*; *rospwzczonym*, (*discolis*, *indisciplinatis*, *indactis*); bardzo często przez *w*: w środku: *ślwchacz* (*auditor*) *dziwczye* (*čujće*); *oddzwczye* (*odrūće*); *odkwōczela* (sic); *skwothkyem*; *godwomy* (sic, pro *godujmy*); *godwywczich*; na końcu: *w mowyę*

nyw; *y grzechw*. Godna uwagi, że znak *w* służy także do oznaczenia samogłosek nosowych, jak to się niżej wykaże.

y oznaczono przez *y* i przez *i*: *czirpymi*; *daskonali* (domum perfectum); obok: *pythanya*; *prawdy*; również z pochodzenia *i* wymawiane *y* oznaczono raz przez *i*, to znowu przez *y*, np.: *godwywczich*; ob. *czyzczy* i t. p.; *wszthky* zamiast *wszythky* jest błędem.

i oznaczono przeważnie przez *y*: *szłoczy y grzechu*; *czystych y prawdy*; *yszye* (jże); *ymyeny*; *mylosz*; *nawydzy*; *czyrpymi*; *czyzczy*; *swathłosdzy* (sic).

Samogłoski nosowe. Pol. *e*, stśł. *æ*, przez *q*: *badzye*; przez *o*: *pzy-poczylibyszye* (přypědžilibysće); przez *y*: *bydzye*; przez *ó*: *wopzraschó*; *w opzranchó*; jest to w każdym razie ace. sg. fem.; przez *w*: *stwpywcz*; *potstathw* (podstatę).

e, stśł. *æ*, przez *o*: zam. *ó*: *wydziosza* (vincit) (*vyćěžá*).

q, stśł. *æ*, po twardych, tylko przez *w*: *bwczye*; *bwczczye*; *bwdczye* (*bôdzće*); *zapomnwszy* (*zapomnqvšy*); *dzelnw ophcytosz gzechu* (*čelnq*); *poczwthek*.

q, stśł. *æ* po miękkich przez *w*: *godwywczich*; *maywczy*; *stwpywcz*; *wylewaywcz*; a także *wszayemnoczynywczym* (*vzajemnočyńčym*). Fakt, że *q* pisarz oznacza tylko przez *w*, a tak samo oznacza samogł. *u*, ma znaczenie dla fonetyki, o czem niżej.

Spółgłoski.

k' przez *k*, np. *skwthkyem*; grupa *kv* przez *qu*: *quaszye*.

k' wyrażono przez *ky*: *skwthkyem*, *wyelkye*.

g' przez *g*: *rbogego*.

j przed samogłoską wyrażono przez *y*: *yesth*, *yesthmy*; *yescze*; *yeden*; *yednosczy*; *yego*; *yako*; *maywczy*; *wylewaywcz*, *godwywczich*; także na końcu sylaby *bozey*; przez *i*: *goduimy* (*epulemur*).

š oznaczono przez *s* w grupie *sz* (*šč*), np.: *jescze*; przez *sz*: *na-gorszy*; przez *sch*: *vschu*.

ž przez *s*: *szłvsba*; przez *sz* *wydzwsza* (*vyćěža*); przez *szy*: *yszye*; przez *z*: *bozey*.

č zwykle przez *cz*: *czystych*; *czyzczy*; *czystha*; *nyeczysthoty*; *bogacza*; *jescze*; *rospvsczonym*; *shochacz*; przez *dzi*: *dziwczye* (*čujće*); *sloszynow* (*malefactorum*, *scelerum*, *złocynóv*) jest błąd pisarza.

l wyrażono przez *l* i przez *ly*: ale obok *alye*.

Godny uwagi jest zwyczaj pisarza oznaczania *ř* przez *zr*; raz tylko pisze *rz*: *kzresczyana*, *gzechu* ob. *grzechu*; *přeto*; *přrenyjeseni*;

pzres pythanya (*sine remuneracione*); *pzresny* (*přašny*); w *opzraschō* i *opzranschō*; *pzrypoczylibyszczye*; *szthwozryl*. Raz pisarz oznaczył *ř* przez *dzi*: *sthwodzienya* (*stvoření*). Można by na podstawie tego faktu i innych podobnych, wyprowadzać pewne wnioski o wymawianiu pisarza, o czem niżej.

ł nie wyróżniono od *l*: *glosz*, *dar dokonali* (*domum perfectum*) itp.

n nieprawidłowo oznaczono przez *ny* w wyrazie *duchownye*: gen. sg. adj. *slosczy duchownye* (*malicie*).

ń oznaczono przez *ny*: *nye*; *nyerychly*; *nyeczysthoty*; *pzrenyeseñi*; *danye*; *ymyeny*; w *zakonye*; *pomazanyecz*; *pythanya*; *sthwodzienya* (sic); *rosdawanya*; *wmowyenyw*; lecz *gnew*; *ń* oznaczono raz przez *nn*: *vnnyszczye* (*uńićyć*).

t oznaczono prawie wyłącznie przez *th*, rzadko przez *t*: *stharem*; *szthworzyl*; *sthwodzienya*; *przetho*; *jest*; *jesthmy*; *czystha*; *nyeczysthoty*; *ophwythoscz*; *obyethowan*; *pythanya*; *potstathw*; *rosthropny*; *swathlosdzy*; *volensthwo*; *swysthky*.

ć oznacza pisarz przez 1) *cz*, czy: *sbaucz*, *zayemnocz*, *odkwópczola* (sic); *czyrypymy*; *bwczye*; *bwczczye*; *bwdczye* (*bqđće*); *dziwczye*; *oddzwczye* (*odřućće*); w grupie *ś* stale przez *szcz*, *szy*: *leszcz*; *myłoszcz*; *ophwythoszcz*; *szłosczy*; *słosczy*; *wyelkosczy*; *yednosczy*; *kzreszczyana*; *pzrypoczylibyszczye*. 2) Godny uwagi jest sposób oznaczania *ć* przez *dz*: *dzelny* (*ćelny*); *dzelna* (*ćelna*) *oddzysmy* (*otćismy*); *wydzwsza* (*vyćęžá*, *vincit*); *swathlosdzy* (*śvatlości*); *wynowadzychmy* (*vinovacičmy*); jest on, w związku z innymi sposobami pisania, wskazówką możliwego wymawiania, a przynajmniej braku pocucia u pisarza różnicy między spółgłoskami dźwięcznymi a bezdźwięcznymi.

Etymologicznie uzasadnione *dź*, fonetycznie *ć* w wyr. *bqđće* (*bqće*) oddaje pisarz przez *cz*: *bwczczye*; przez *d*: *bwdczye*, lub je opuszcza: *bwczye*; porówn. *oddzysmy* *otćismy* t. j. *otćisłmy*; *oddzwczye* (*odřućće*).

Wyraz *raczczą* zapewne należy czytać *racca* = *radzca*.

W wyrazie *potstathw* etymologiczne *d* (*pod*) oznaczono przez *t* podług wymawiania.

đ oznaczono przez *dzy*: *bądzye*; przez *cz*: *pzrypoczylibyszczye*. Ten ostatni okaz potwierdza wniosek o braku pocucia u pisarza różnicy między spółgłoskami dźwięcznymi i bezdźwięcznymi.

c oznaczono przez *cz*: *mōcz* (*moc*); *dawcze*; *maywoczy*; *godwywczich*.

s przez *sz*: *szlawa*; *szlwsba*; *szthworzyl*; *glosz*; *wasz* (*vas*).

ś przez *s*: *leszcz*; *myłoszcz*; *ophwythoszcz*; *szłosczy*; *wyelkosczy*; *yednosczy*; *pzrenyeseñi*; przez *sz*, *szy*: *poszylany*, *quaszye*.

z oznaczono 1) przez *z*: *zzlosczy*; 2) przez *s*: *sbaucz*, *s wasz*; *slosczy*; *sloszynow*; *rosdawanya*; *rosdana*; *wyswolono*; 3) przez *sz*: *wyszna-wal*; *szlosczy*; *wszaysmnoczynnywczym*.

W wyrazach *pzres pythanya*; *rospuszczonym*; *rosthropny* pisarz stosował się do wymawiania *z* jak *s* przed spółgłoskami bezdźwięcznymi. *n* wyrażono przez *my*: *ymyeny*.

b wyrażono przez *by*: *obyethowan*.

Do oznaczenia *v*, *ý* służy trzy znaki: *v*, *w* na początku i w środku wyrazów, oraz *u* w środku: *vydalysczy*; *vylewaywcz*; *vyszna-wal*; *wydzio-sza* (*wyćęża*); *wyswolono*; *rosdawanya*; *sbaucz*; *rosdana*.

Zmiękczenia *ý* albo nie oznaczono: *velky*; *welkosczy*; *poczwerdzy*; lub też oznaczono przez *y*: *vyernego*; *wyelkye*; *wyelkosczy*; *w mowyenyw*.

Do właściwości pisowni naszego zabytku należą między innymi:

1) Użycie znaku *w* do oznaczenia samogłoski *u* i samogłosek nosowych, a przedewszystkiem *o*.

2) Oznaczanie prawie wyłącznie spółgłoski *ř* przez *zr* zam. *rz*.

3) Oznaczanie tejże spółgłoski przez *dz*, *dzi*: *oddzwczye*, *sthwodzienya*.

4) Częste mieszanie *dz*, *z* *ć*, tj. oznaczanie *ć* przez *dz* (*dzelny*), *č* przez *dzi*: *dziwczye* (*čujće*); a obok tego *dž* przez *cz*: *pzrypoczylibysczye*.

5) Zmiękczenie spółgłosek uwydatniono zwykle przez dodanie *y*: *alye*; *nyerychly*; *ymyeny*; *obyethowan*; *mowyenyw*; *vyernego*; *wyelkye*; *baczczye*; *bwdczye*; *quaszyc* itp.; obok: *ale*; *gnew*; *velky*; *welkosczy*; *poczwerdzy*; *pzrenyese-ni*.

Z właściwości fonetycznych zanotować należy zniknięcie *ji* na początku w słowie: *maywczy*, obok *ymyeny*.

Odpowiednik stsl. *ь* widoczny jest w wyrazach: *lescz* (dolus); *vo-lensthwo*.

Zgłoska, w której występuje *r*, oznaczana zwykle formułą *trъt*, ma brzmienie *er* z poprzedzającą zmiękczoną: *poczwerdzy* obok *ir:czyrpy-mi*.

Samogłoska *e* = *ě*, w wyrazie *obyethowan*, zamiast *á*, jako zębową twardą, nie jest zjawiskiem fonetycznym. Forma ta powstała na wzór *obecać*, *obecuję* i t. p. na miejsce *obatorán*.

Forma *nawroczoney*, pomimo plur. w tekście łac.: *proseliti* jest nom. sg., i dlatego *o* w sylabie *czo-*, jako przed twardym *n* jest prawidłowe.

Samogłoski nosowe. Powyżej podano sposoby oznaczania samogłosek nosowych. Tu zastanowić się należy, jak je pisarz wymawiał. Obok

zwykłych w wieku XV znaków *o*, *a*, pisarz raz użył *y* na oznaczenie samogłoski *e*: *bydzye*. Godna uwagi, że w niektórych okolicach Śląska górnego dziś lud wymawia to *e* jak *y*: *bydę*, *bydżeś*, *bydże*.

Częste użycie do wyrażenia samogłoski *o* znaku *w*, który wyraża także samogłoskę *u*, wskazuje, że w wymawianiu pisarza samogłoska *o* zbliżała się do brzmienia *u*.

Spółgłoski. *ł* zachowało się w wyrazie *oplwythoscz*, zginęło w wyrazie *nowyenyu*.

Już powyżej, przy właściwościach pisowni, zwróciliśmy uwagę na dziwny zwyczaj pisarza wyrażania spółgł. *ř* (*rz*) przez *zr*. Tu zastanowimy się jeszcze nad innym sposobem oznaczania tejże spółgł., a mianowicie w wyrazach: *oddzwczye* (*odřučće*); *sthwodzienya* i *dobzy*, *dobřy*, *boni*). Użycie znaków *dz*, *dzi* i *z* do oznaczenia spółgł. *ř* wskazuje, że pisarz wymawiać ją musiał bardziej zębowo, t. j. jak *dz* lub *z*. Taby także wyjaśniało nieporadność jego w pisaniu grup znaków *zr* zam. *rz*.

Już powyżej zauważyliśmy, że pisarz nie był w stanie wyróżniać dzwięcznego *dz* od bezdzwięcznego *č*; *dž* od *č*, a wskutek tego pisał: *dzelnw*; *dzelný*; *wynowadzychmy*; *wydziosza* (*vyčezá*); *swathlosdzy* (*švatlosti*); *odzysny* (*otčišni*) *dziwczye* (*čujće*); i znowu: *przypoczylibysczye* zam. *přypędzilibyšće*. Obok *bwdczye*, *bwczczye* pisarz pisze: *bwczye* (*bqće*); *oddzwczye* (*od-zučé* zam. *odřučće*), co dowodzi, że w wymawianiu *čé*, zlewało się w jedno *č*.

Tak samo *z* zlewa się z następnym *s* w wyrazie *stwpywcz* zam. *zstępujqc*.

t zmiękczyło się na *č* w wyrazie *poczwerdy*, teraz: *potřverdzi*.

Drugie *s* w wyrazie *swysthky* ob. *wsthky* nie jest zjawiskiem fonetycznym.

v ginie na początku: *zayemnoscz*, obok *vszayemnoczyniwczym*, *sczepone* (insitum, implantatum).

Wyraz *zamkye* zamiast *zamknye* błędnie jest napisany.

Zbyt często w zabytkach polskich wieku XV spotykamy sposób pisania wyrazu *všytek* z przestawnią *vš* na *šv*, np. w naszych głosach *swysthky*, aby można go kłaść na karb myłek pisarskich. Sądzę, że w starej polszczyźnie była sporadyczna skłonność do takiego wymawiania wargowego *v* na drugim miejscu, skłonność, która jak wiadomo, stała się prawidłem w narzeczach serbo-chorwackich.

Z form deklinacyjnych notujemy:

Sg. gen. rzecz. *křešćiján* bez *-in*: *kzresczyana* (*křešćijána*).

Sg. gen. na *u* do nom. *gřeč*: *grzechu*.

Pl. nom. rzecz. *dávca*: *dobzy dawcze* (boni dispensatores).

Dualis gen. *ušu*: *zawartu uschu*.

Formy deklinacyi rzeczownikowej przymiotników masc. sg. nom. *obyethowan yest* (imolatus est).

Neutr. nom. sg. *wyswolono bydze*.

Fem. plur. acc. dekl. zaimk. na *i* (*y*): *oddzwczye swysthky nyczysthoty*.

Gen. sg. fem. dekl. złoż. ma formę na *é*: *dokonale wolnosczy* (perfecte libertatis); *słosczy duchownye* (duchovné).

Loc. sg. masc. ma formę *em*: *w stharem quaszye*.

Dualis gen. *zawartu vschu*, patrz wyżej.

Z form słowa:

Od tem. *jes*- 1 pl. praes. *jest* nowotworem: do 3 sg. *jest* dodano końcówkę 1 os. pl. *my*: *jestmy*: *pzrenyeseni yesthmy* (translati sumus); porównaj *jesteśmy*. Inny nowotwór, na wzór aor. *bychmy*, a to zamiast *bychom* jest: *wynowadzychmy* (*vinovacichmy*) dotąd używany na Śląsku.

2 pl. praes. *yescze* (*jeśće*) *pzreszny*.

Praes. słów częstoliwych 3 sg.: *rosdaua* (ministrat); *wydziosza* (*vy-ćezá*, vincit).

Słowo, odpowiadające stsl. *pomeną*, *pomenęti*, st. pol. *poimone*, *poimoncé*, ma tu już formę *pomnóc*: *zapomnwszy*.

Formy imperativu. 2 sg. ma formę pełną: *odzyszny* (*otčíśni*). 2 pl. ma formy pełne: *pełnyczye* (estote impletores); *vnnyczycze* (*uńičyće*); obok: *dziwczycze* (*čujće*); *bwoczycze*, *bwczycze*, *bwczycze*.

Formy aorystu od tem. *by-*: *yakoby*; *chwaliliby*; *abychmi byli poczwthek głowa sthwodzienya yego*; *pzrypaczylibyszye*.

Formy złożone. W czasie przeszłym złożonym w 3 sg. opuszczono jest: *ssthworzył* (genuit).

2 pl. jest już ściągnięta: *vydalysczye* (exhibuistis, exposuistis).

Czas przyszły złożony: *badzye vysznaval yego* (confessus fuerit).

Formy imiesłowów: Particip. praes. *stwpywcz* (descendens).

Particip. praet. act. I *zapomnwszy*.

Kilka suffiksów.

Suf. *-bno-* tworzy przym. od skróconego tematu imiennego *čat(těł)*: *dzelny* (*čelny*); *dzelnw* (*čelno*).

Suf. particip. *-to-* od tematu słowa *vinova-*: *wynowadzychmy* (debemus).

Suf. *-oć-* (*otb*) urabia rzeczownik oderwany: *zayemnocz* (*vzajemność*, invicem; teraz *vzajemność*).

Suf. *-ta-* tworzy abstractum: *nyeczysthoty* (immundiciam); teraz: *ńečystość*.

Wyraz złożony: *dobrowolnye* (voluntarie).

Superl. z *na*: *nagorsze*; *nalepsze*.

Ze składni zauważyć należy:

Użycie part. na *-szy*: jako atrybutu, podług deklinacyi złożonej: *zapomnwszy słuchacz*.

Forma imiesł. na *-qc* używa się w rodz. męsk. sg. i pl.: *stupywcz* (descendens); *wylewawcz* (administrantes, effuentes).

Futurum comp. składa się z fut. *będzie* i particip. na *-ł*: *bądźcie wysznaval* (confessus fuerit).

Godny jest uwagi gen. absolut. na oznaczenie łac. abl. absol.: *zawartu vschu tego bogacza yeden glosz vbogego nemogloch* (sic) (auribus diuitis obturatis nihil esset vox unius clamantis).

Łac. gen. partit. oddano przez gen. z przyimkiem *z*: *wszthky s wasz* (vnusquisque vestrum).

Słownik.

albo (aut, vel): yako yeszcze przesny (sic!) *albo* czyscy; sicut estis asimi 252a.; wyelkye danye nalepsze *albo* nagorsze; omne datum optimum 257b.

ale (sed, autem): *ale* godwyweczich w oprasch¹⁾ (sic) ¹⁾ czystych y prawdy *sed* (epulemur) in asimis sinceritatis et veritatis (glossa łac.: „scilicet epulemur in puritate scilicet consciencie“). 252a.; nyerychly *alye* w mowyenyw homo velox ad audiendum, tardus autem (gl. pro sed) ad loquendum 258a. *alye* skwthkyem; non diligamus verbo neque lingua *sed* opere et veritate 266b.

ańi (neque): godwmy nye w stharem quaszye, *ani* w quaszye szloscy y grzechw. Itaque epulemur non in fermento veteri *neque* in fermento malicie et nequicie 252a.

będe, *będżeś* (ero, fuero): *bądźcie* wysznaval yego quisquis confessus *fuerit* 264a.; wyswolono *bydzye* et ipsa creatura liberabitur a seruitute corrupcionis (gl. excipietur, redimetur) 269b.

bqđz, *bqđće* (esto, estote): *bwczczye* rosthropny. *Estote* itaque prudentes 260a. *bwczzye* maywczy ante omnia autem (*estote*) mutuum in vo-

¹⁾ Z boku: wopzranch^ó.

- bismetipsos caritatem continuam habentes 260a.; poszyleny *bwd-czye* confortamini in domino et in potencia uirtutis eius. 291b.
- być, był, byli*: abychmi *bily* poczwthek głowa sthwodzienya yego ut simus initium aliquod creature eius 257b.
- abych, abychmy*: *abychmi* byli poczwthek głowa sthwodzienya yego ut simus initium aliquod creature eius 257b.
- bogąc, áća* (dives): zawartu vschu tego *bogacza* yeden glosz vbogego nemogloch. Auribus *divitis* obturatis nihil esset vox vnus clamantis 138b.
- boży, é, ä* (dei, divinus): welkosczy *bozey* loquentes nostris linguis magna dei (gl. scilicet, que deus fecerat opera circa eos 261b.
- bych, by*: chwaliliby glorificent, laudent 256a.; patrz *yakoby*; przypoczyli *bysczye* faciatis, cogatis 256b.
- celny, é, á* (corporis): oddzweczye swysthky nyeczysthoty *dzelnw* ¹⁾ oplwythoscz gzechu; propter quod abicientes omnem immundiciam et abundanciam malicie 258a.; zlosczy *dzelny* sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immundicie et iniquitati (gl. scilicet peccatis *carnalibus* 273b.
- ćirpé, piš, péć* (gemere, sustinere, porti): *czyrpymi* et ipsi inter nos *gemimus* (gl. sustinemus) ad opcionem filiorum dei 269b.
- čuje, čuješ, čuć* (vigilare): *dziwczye* (*čuje*). Estote itaque prudentes et *vigilate* in oracionibus (gl. *soliciti estote*) 260a.
- čysty, é, á* (mundus, azymus): yako yescze pzreszny (sic) albo *czyscopy* sicut estis *asimi* 252a.; ale godwywezieh w opzrachó (sic) *czy-stych* y prawdy sed (epulemur) in asimis *sinceritatis* et veritatis; glossa: scilicet epulemur in *puritate* 252a.; szlusba *czystha* Religio *munda* et immaculata apparet 259a.
- dańé, á* (datum, donum): wyelkye *danye* nalepsze albo nagorsze. Omne *datum* optimum 257b.
- dar, u* (donum): velky *dar* dokonali wysprosczy omne *donum* perfectum desursum est 257b.
- dávca, e* (dispensator, procurator): dobry (sic) *dawcze* sicut boni *dispensatores* (gl. *procuratores*).
- dobrovolńe* (voluntarie): *dobrovolnye* szthwozrył *voluntarie* enim genuit nos verbo veritatis 257a.
- dobry, é, á* (bonus): *dobzy* (sic) *dawcze* sicut boni *dispensatores*. (hl. scilicet *non avari* 260a.

¹⁾ celna.

dokonały, é, á (perfectus): velký dar *dokonalí* wysprosczy omne donum *perfectum* desursum est 257b; *dokonale* wolnoseczy w zakonye qui autem perspexit in lege *perfecte* libertatis 259a.

duchowny, é, á (spiritualis): oddzweczye swysthky nyeczysthoty dzelnw oplwythoscz *gzechu* sloseczy *duchownye* propter quod abicientes omnem inmundiciam et abundanciam malicie 258a.

głos, a, (u) (vox): zawartu vschu tego bogacza *yeden glosz* vbogego nemogloch. Auribus diuitis obturatis nihil esset *vox* vnus clamantis 138b.

głowa, y (inicium): abyehmi bilý poczwthek *głowa* sthwodzienya yego. Ut simus *inicium* aliquod creature eius 258a.

gnév, u (ira): sylny *gnew ira* enim (gl. fortis et indeliberata) viri iusticiam non operatur 258a.

goduje, jeś, ować (epulari): *godwmy* nye w stharem quaszye ani w quaszye szloseczy y grzechw. Itaque *epulemur* non in fermento veteri neque in fermento malicie et nequicie 252a.; ale *godwywczich* w opzraschó (na boku) w opzranchó (sic) czystych y prawdy sed (*epulemur*) in asimis sinceritatis et veritatis 252a.

grzech, a, (u) (nequitia): goduimy nye... w quaszye szloseczy y *grzechw* epulemur non... in fermento malicie et *nequicie* 252a.; oddzweczye swysthky nyeczysthoty dzelnw oplwythoscz *gzechu* sloseczy *duchownye* propter quod abicientes omnem inmundiciam et abundanciam *malicie* 258a.

chwałę, liś, lić (laudare): *chwaliliby* ves considerantes *glorificent* (gl. *laudent* deum) 256a.

i (et): szloseczy y grzechw malicie et nequicie 252a.; czystych y prawdy sinceritatis et puritatis 252a.

jako (sicut): *yako* yescze przeszný albo czyśczy *sicut* estis asimi 252a.

jakoby (sic, velut): *yakoby* vnusquisque sic (gl. *velut*) acceperit gratiam in alterum 260a.

jeden, dno, dna (unus): zawartu vschu tego bogacza *yeden glosz* vbogego nemogloch. Auribus diuitis obturatis nihil esset *vox vnus* clamantis 138b.

jedność, i (unitas): potstathw *yednosczy*. Et hý tres vnum sunt (glossa: scilicet *vnitate* substance uel *vnitate* testimonii) 253a.

ji, je, ja (is): sthwodzienya *yego* ut simus *inicium* aliquod creature eius 258a.; bądzye wysznaual *yego*. Quisquis confessus fuerit 264a.

jeśm, jeś, jest (sum): obyethowan *yesth* imolatus est *cristus* 252a; przenyesení *yesthmy* (sic) non scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam 266b.; *yako yescze* przeszný (sic) albo czyśczy *sicut estis asimi* 252a.

- jińeńé, á* (substantia): *ymyeny* qui habuerit *substanciam* mundi huius gl. id est bona temporalia ad sustentationem vite presentis 266b.
- jize* (quia): *yszye quia* caritas operit multitudinem peccatorum 260a.
- křeśćján, ána* (religiosus, cultor dei, Christianus): *vyernego křezczyana* si quis autem putat se *religiosum* (gl. verum cultorem dei) esse 259a.
- kvas, u* (fermentum): *godwmy nye* w sthare *quaszye* ani w *quaszye* szlosczy y grzechw. Itaque epulemur non in *fermento* veteri neque in *fermento* malicie et nequicie 252a.
- leść, lści* (dolus): *lescz, dolus* gl. *mendacium, simulacio* 254b.
- mám, áś, meć* (habere): *bweczye maywczy* ante omnia autem (estote) mutuum in vobismet ipsos caritatem habentes 260a.; *wyary mamy* (nos i. fiduciam) confidimus 292a.
- miłóść, i* (caritas, gratia): *myloszcz quia caritas* operit multitudinem peccatorum 260a.; *zayemn w miłoszczw* ante omnia autem mutuum in vobismet ipsos *caritatem* continuam habentes 260a.; *mylosczy* dispensatores multiformis *gracie* dei gl. *doni* dominici 260a.
- moc, y* (potestas, imperium): *mócz* cui est gloria et *imperium* (gl. *potestas* que ad alios) in secula, seculorum amen 260a.
- mońeńé, á* (loquendum, sermo): *nyerychly alye* w *mowyenyw* homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum 258a.
- nágorszy, é, á* (pessimus): *wyelkye danye* najlepsze albo *nagorsze* omne datum optimum 257b.
- nálepśy, é, á* (optimus): *wyelkye danye* *nalepsze* albo *nagorsze*. Omne datum optimum 257b.
- nańidze, dźiś, dźeć* (odi?) *nawydzy* nolite minari si *oderit* (gl. in odio habet) vos mundus 266b.
- navrocony, é, á* (proselitus): *nawroczony* proseliti Cretes et arabes (gl. id est qui de gentibus nati iudeismum susceperunt 261b.
- ńe* (non): *goduimy nye* w sthare *quaszye* ani w *quaszye* szlosczy y grzechw. Itaque epulemur non in *fermento* veteri neque in *fermento* malicie et nequicie 252a.
- ńečystota, ty* (inmunditia): *oddzweczye swysthky* *nyeczystoty* dzelnw oplwythoszcz gzechu propter quod abicientes omnem *inmundiciam* et abundanciam malicie 258a.
- ńemogłuch* (? cf. głuchońemy): *zawartu vschu* tego bogacza *yeden* glosz vbogego *nemogloch*. Auribus diuitis obturatis nihil esset vox vnus clamantis 138b.
- ńerychły, é, á* (tardus, segnis): *nyerychly alye* w *mowyenyw* homo velox ad audiendum, *tardus* (gl. scilicet *segnis*) autem ad loquendum 258a.

nowy, é, á: *nowy* ut in eo quod detractat de vobis... (scilicet frequenter detrahunt) 256a.

obětován, o, a (immolatus): *obyethowan* yesth *imolatus* est cristus 252a.

odřuce, čiš, čí (abiceret): *oddzwecze* swysthky nyeczysthoty dzelnw oplwythoscz gzrechu (słoseczy duchownye). Propter quod *abicientes* omnem inmundiciam et abundanciam malicie 258a.

opřívost, i (abundantia): *oddzwecze* swysthky nyeczysthoty dzelnw oplwythoscz gzrechu słoseczy duchownye. Propter quod *abicientes* omnem inmundiciam et *abundanciam* malicie 258a.

opřasa, y (?) (azymum): ale godwyweczich w *opzraschó* (na boku) w *opzranzhó* (sic) czystych y prawdy sed (epulemur) in *asimis* sinceritatis et veritatis 252. por. stsl. *опрѣскыѣкъ*.

otčísne, otčísheš, otčísno (coercere): *odzyzny* qui enim wult vitam diligere et videre dies bonos *coerceat* (gl. scilicet freno discrete taciturnitatis) lingwam suam a malo 271a.

otkupitel, a (salvator, hostia): *odkwpóczela* misit filium suum propiciationi (gl. hostiam) pro peccatis nostris 263a.

peřnác, a (impletor, factor): *pelnyacze* Estote *factores* (gl. *impletores*) verbi dei 258a.

počverdze, iš, ic (reficere): *poczwerdzy* ipse *reficiet* confirmabit (gl. scilicet contra malum culpe) 286b.

počtek, počtka, u (initium): abyehmi bily *poczwthek* głowa sthwodzienya yego. ut *simus initium* aliquod creature eius 257b.

podstata, y (substantia): *potstathw* yednosczy. Et hý tres vnum sunt (glossa: scilicet vnitate *substancie* uel vnitate testimonii) 253a.

pomazaneč, čca (unctus): *pomazanyecz* iesus cristus *saluator unctus* 252a.

posilám, áš, ac (confortare): *poszyleny* bwdecze Confortamini in domino et in potencia uirtutis eius. (gl. scilicet contra telum dyaboli) 291b.

pošile, liš, lič (reficio): *poszyly* poczwerdy passos ipse *reficiet*, confirmabit 268b.

prawda, y (veritas): ale godwyweczich w *opzraschó* (na boku) w *opzranzhó* (sic) czystych y *prawdy* sed (epulemur) in *asimis* sinceritatis et *veritatis* 252a.

pręto (praeterea): *pzretho in eo quod* (gl.) *ex hoc* 256a.

pręnosę, přeňeseš, eš (transferre): *pzrenyeseňi* yesthmy non scimus quoniam *translati* sumus de morte ad vitam 266b.

pręsny, é, á (azymus): yako yeseze *pzreszny* (sic) albo czysezy sicut estis *asimi* 252a.

pręz (sine, absque): *pzres* pythanya *sine* remuneracione 260a.

přypede, džiš, džic (cogere): *przypoczylibyszye (přypędzilibyśće)* benefacientes obmutescere *faciatis* (gl.) *cogatis* imprudencium hominum ignoranciam 256b.

pytańe, á (remuneratio): *pzres pythanya* sine remuneracione 260a.

pečołowańe, á (solicitududo): *pyeczolowane* omnem *solicitudinem* vestram proicientes in eum 267a.

radzca, e (consiliarus): *raczczą* quis enim cognouit sanctissimum dominum aut quis *consiliarus* eius fuit 263a.

rowny, é, á (condignus): *rowne* Existimo enim, quoe non sint *condigne* (gl. *sufficientes*) passiones huius temporis 269b.

rozdávám, áš, ac (ministrare): *rosdawanya rosdaua* si quis *ministrat* 260a.

rozdáváńe, á (administrandum): *rosdawanya rosdaua* si quis *ministrat* tanquam ex virtute, (gl. habet officium *administrandi* spiritualia seu temporalia 260a.

rozpuščony, é, á (indisciplinatus): *rozpuszczonym* non tantum bonis modestis, sed etiam *discolis* (gl.: *indisciplinatis, indactis*) 256b.

roztropany, é, a (prudens): *bwzczeye rosthropany*. Estote itaque *prudentes* 260a.

rychły, é, á (citus) patrz *nyerychły* 258a.

skutek, tku (opus): *alye skwthkyem* non diligamus verbo neque lingua sed *opere* (gl. scilicet beneficii) et veritate 266b.

slawa, y (honor, gloria, fama): *szława* et in ipso sunt omnia Ipsi honor et *gloria* (gl. fama) in secula seculorum amen 263a.

słowo, a (verbum): *szcepone słowo* suscipite insitum *verbum* 258a.

ślucháč, a (auditor): *zapomnwczy słuchacz* non *auditor* obliuiosus factus est, sed factor operis 259a.

službá, y (religio): *szłvsba* czystha Religio munda et immaculata apparet 259a.

stary, é, á (vetus): *godwmy nye w stharem* quaszye epulemur non in *fermennto veteri* 252a.

stvoře, yš, yč (creare): *dobrowolnye sthwozryl* voluntarie enim *genuit* nos verbo veritatis 258a.

stvořeńe, á (creatura): *sthwodzienya* yego ut *simus* initium aliquod *creature* eius 258a.

śilny, é, á (fortis): *sylny* gnew Ira enim (gl. *fortis* et indeliberata) viri iusticiam non operatur 258a.

śvatłość, i (lumen): *svathtosdzy* descendens a patre *luminum* (gl.) a deo auctore omnium gratiarum, que sunt lumina 257b.

ten, ta, to: patrz przeto; zawartu vschu tego bogacza yeden glosz vbogego nemogloch. *Auribus* diuitis obturatis nihil esset vox vnus clamantis 138b.

ubog'i, é, á (pauper): zawartu vschu tego bogacza yeden glosz vbogego nemogloch, *auribus* diuitis obturatis nihil esset vox vnus clamantis 138b.

ucho, a (auris): zawartu vschu tego bogacza yeden glosz vbogego nemogloch. *Auribus* diuitis obturatis nihil esset vox vnus clamantis 138b.

uńiće, čyš, čyć (eradicare): *vnnyczýcze* scilicet vos homines mistice *eradicate* hominem qui adulteratur 252a.

v (in, ad): godwmy nye w starem quaszye ani w quaszye szlosczy y grzechw epulemur non *in* fermento veteri neque *in* fermento malicie et nequicie 252a.; ale godwywczich w opzraschó (na boku) w opzranchó (sic) czystych y prawdy sed (epulemur) *in* asimis sinceritatis et veritatis 252.; nyerychly alye w mowyenyw tardus autem *ad* loquendum 258a.; dokonale wolnosczy w zakonye qui autem perspexit *in* lege perfecte libertatis 259a.

ven (foras): *ven* sed perfectas caritas *foras* mittit timorem 264a.

voleństvo, a (libertas): *volensthwo* habentes malicie *libertatem* 256b.

volność, i (libertas): dokonale *wolnoszczy* w zakonye qui autem perspexit *in* lege perfecte *libertatis* 259a.

vščepe, iš, ic (*implantare*): *szczepone* słowó suscipite *insitum* verbum (gl. *implantatum* cordibus vestris, scilicet per predicacionem) 258a.

všytek, o, a (*omnis, unusquisque*): oddzwczye *swysthky* nyeczysthoty dzelnw oplwythoscz gzrechu (slosczy duchownye) propter quod abicientes *omnem* immundiciam et abundanciam malicie. 258a.; *wszthky* swasz *vnusquisque* (gl. *quisque* vestrum) sic acceperit *graciam* in alterum. 260a.

vy (vos): *wszthky* z *wasz* vnusquisque (gl. *quisque* vestrum) sic acceperit *graciam* in alterum. 260a.

vyčęžám, áš, ac (*vincere*): *wydziosza*. Omne quod natum est ex deo *vincit* mundum 253a.

vydám, áš, ac (exhibeo, expono): *wydalyszczy* sicut enim *exibulistis* (gl. *exposuistis*) membra vestra. 273a.

vylevám, áš, ac (administrare, effundere): *vylewaywcz administrantes* (gl. *effundentes*). 260a.

vysprości? velky dar dokonali *wysprosczy* omne donum perfectum *desursum* est. 257b.

vyznávam, áš, ac (*confiteri*): bądzye *vysznaval* yego quisquis *confessus* fuerit. 264a.

vyzrołę, iš, ic (liberare): wyswolono bydzye et ipsa creatura *liberabitur* a seruitute corupcionis (gl. *excipietur, redimetur*) 269b.

vzajemnočyńacy, é a wszajemnoczynywczym aput quem non est transmutatio nec *vicissitudinis* obvmbracio. 257b.

ýara, ý (fiducia): wyary mamy (nos i. *fiduciam*) *confidimus*. 292b.

velki, é, á zam. všelki, é, á (omnis): velky dar dokonali wysprosczy *omne* donum perfectum desursum est. 257b. *wyelkyye* danye najlepsze albo nagorsze *Omne* datum optimum. 257b.

velkość, i (magna, magnitudo, multitudo) wyelkosczy dispensatores *multiformis* (gl. *multiplicis*) gracie dei. 260a. *welkosczy* bozey loquentes nostris linguis *magna* dei (gl. scilicet que deus fecerat opera circa eos). 261b.

elość, i (multitudo) veloscz quia caritas operit *multitudinem* peccatorum. 260a.

vény, é, á (verus): vyernego kzresczyaną si quis autem putat se *religiosum* (gl. *verum* cultorem dei) esse. 259a.

vinovat o, a (debere): wynowadzychmy et nos *debemus* pro fratribus animas ponere. 266b.

z (ex): wszthky s wasz vnusquisque (gl. quisque uestrum) sic acceperit *graciam* in alterum. 260a.

zajemnoć, i pro: vzajemnoć: zayemnocz hospitales in *vicem*. 260a.

zajemny, é, á (mutuus): zayemnw miłoszczw ante omnia autem *mutuam* in vobismet ipsos caritatem continuam habentes. 260a.

zakon, a (lex): dokonale wolnosczy w zakonye qui autem perspexit in *lege* perfecte libertatis. 259a.

zamknę, kńeš, knąc (claudere): zamkyye (sic) et *clausurit* viscera sua. 266b.

zapomnacy, é, á (obliviosus): zapomnwczy slwchacz non auditor *obliuiosus* factus est, et factor operis. 259a.

zasłona, y (obumbratio): zasłona obvmbracio gl. *varietas* in affectu. 258a.

zavarty, é, á (obturatus): zawartu vschu tego bogacza yeden glosz vbo-
gego nemogloch. Auribus diuitis *obturatis* nihil esset vox vnus
clamantis. 138b.

zbaŕe, iš, ic (salvare): sbauicz verbum, quod potest *salvare* (gl. scilicet
disponere) animas vestras. 258a.

złoczyn, u (malefactum): słoszynow (sic) ad vindictam *malefactorum* (gl.):
scelerum. 256b.

złość, i (malitia, iniquitas): godwmy nye w stharem quaszye, ani w qua-
szye *szłosczy* y grzechw. Itaque epulemur non in fermento veteri
neque in fermento *malicie* et *nequicie*. 252a. oddzwczye swysthky

nyeczysthoty dzelnw oplwythoscz gzszechu *slosczy* duchownye propter quod abicientes omnem inmundiciam et abundanciam *malicie*. 258a. *slosczy* dzelny sicut enim exhibuistis membra vestra seruire inmundicie et *iniquitati* (gl. scilicet peccatis carnalibus). 273b. *zstępując, jeś, ować, (descendere): stwpywcz descendens* patre a luminum 257b.

D O D A T E K I.

Uwagi o grafice, pisowni i języku tekstów polskich w manuskrypcie Oss. 379, a mianowicie: *Salve Regina* (S. R.) i *Credo* (Cr.) (Rozpr. W. fil. Ak. Um. T. XIII. str. 311).

Znaki samogłosek.

i oznaczono 1) przez *y*: *neba y zeme; y pogrzeban; zywich y martwich; sandzycz; czyrpal; trzeci; wygnany; yewiny myloszcziwa; myloscherdza; stapyl; pylatem*; 2) przez *i* rzadziej: *yewiny; miloszerdne; prawiczy*; 3) raz przez *j*: *j w yesu crista*.

i z pochodzenia, a w dzisiejszej wymowie, po językowych, *y*, przez *y*: *zywich; zywoth; prawiczy; oczy*.

y przeważnie przez *i*: *sinowe; wzdichami; marthwich; zywich; swatich; przez y: ony thwoye... oczy; wygnany; syna*.

u oznaczono zwykle przez *u*, np. *ducha; othpuszczone; yesu christa*; na początku przez *w* i *v*: *wkrzywowan; vkaz*.

Znaki samogłosek nosowych.

ę=stśl. *ǣ* przez *a*: *scha yest poczał; naro.....a* (narodził się) *swatich; schwatego*; przez *ǣn*: *swanta; swantego*.

o=stśl. *ǫ*: przez *a*: *poczał*.

ę=stśl. *ǫ*: przez *a*: *erza* (wierzę); przez *q*: *werzq*.

o=stśl. *ǫ*: przez *a*: *wstapil; wschechmogaczego*; przez *an*: *sandzycz; lkayancz; odyand*; przez *q*: *placzqcz; stapyl*.

Znaki spółgłosek.

k oznaczono zwykle przez *k*: *ktobyte lkayancz; wekuy; krzeszczy-ianska; laskawa; slothka*; a obok tego przez *c* w wyrazie: *crista*.

k przez *k*: *pekel*

g przez *g*, np. *grzechom*;

ch przez *ch*: np.: *ducha*;

j oznaczono przez *y*: *yen*; *yesu*; *yewiny*; *lkayancz*; *nadzeya*; *thwoye*; przez *i*: *krzesczyjanska*.

r wyrażono przez' w wyr. *ma'ia* (*maria*),

ř przez *rz*; np.: *grzechom*, *stworziczela* i t. p.

š oznaczono przez *sch*: *wschechmogaczego*, *nascha*; *naschego*, w grupie *šč* przez *s*: *othpuszczene*.

ž przez *z*: *zywoth*, *zywich*; *vkaz*, *wkrzyzowan*.

č przez *cz*: *oczy*; *poczal*; *placzacz*; *othpuszczene*.

s oznaczono zwykle przez *s*, raz przez *ss*: (*n*)*ebossa*.

ś przez *s*: *swanta*, *swantego*; *swatich*; *slothkosczy*; *myloszcziwa*; przez *sz*: *miłoszerdne*, *krzesczyjanska*; przez *sch*: *schwatego*; *schedzy*; *scha* (*śe*); *myloscherdza*.

z zwykle przez *z*, a obok tego przez *s* w wyrazie *yesu*; przez *sz*: *szdrowa*.

c przez *cz*: *dzewicze*; *opczowane*; *owocza*; *pomoczniczo*; *na prawiczy*; *lkayancz*; *placzacz*.

t przez *t*: *k tobye*; *schwatego*; *swanta*; *swantego*; *swatich*; *martwych*; *tem*; częściej jednak przez *th*: *tho*, *them*; *thwoye*; *thwego*; *othpuszczene*; *slothkosczy*; *slothka*; *mathko*; *stworziczela*; *martwich*; *zywoth*.

ć przez *cz*: *czala* (*ćala*); *czyrpal*; *obroczy*; *stworziczela*; *trzeczy*; *krzesczyjanska*; *myloszcziwa*; *slothkosczy*; *sandzycz*.

d zwykle przez *d*; przed bezdźwięczną raz przez *th*: *poth* *ponskim*.

dź przez *dz*: *dzen*; *dzewicze*; *nadzeya*; (*przy*)*dze*; *myloscherdza*; *sandzycz*; *schedzy*.

Zmiękczenie spółgłosek pisarz rzadko wyraża za pomocą osobnego znaku.

ń przez *n*: *neba*; *opczowane*; *othpuszczene*; *wstane*, *dzen*.

ń przez *m*: *zeme*.

ć przez *p*: *pekel*; *czyrpal*.

ł przez *ł*: (*n*)*ebossa*; ob. *by*: *k tobye*.

ł przed bezdźwięczną przez *p*: *opczowane*.

w przez *w*: *w boga*; *wygnany*; *zywich*; *wkrzyzowan*; fonetycznie *f*: *wstąpił*; *wstał*; *wstane*.

ń przez *w*: *wekuy*; *werzą*; *sinowe*; *blogoslawonego*.

Z zakresu głosek.

Zgłoska typu *trkt* ma postać *ćirt*: *czyrpal*.

Odpowiednika *т* niema w przyimku *k*: *k tobye*.

e zjawia się w wyr. *pekel* (*pek'eł*).

z *oe* powstało ściągnięte *e*; *thwego* obok: *thwoye*.

i zginęło na końcu 2 os. imperat.: *vkaz* (*ukáz ostende*), obok *obroczy*.

j zjawia się na początku przed *e* w wyr. *yeviny* (*hevae*).

Miedzy *i* a rozwięło się *j* w wyr. *krzeszczyjanski* (*christiana*).

Łać. *ch* odpowiada *k* w wyrazach: *crista* (*christus*); *krzeszczyjanska* (*christiana*).

t zniknęło w wyr. *ponskim* (*pontius*).

W wyrazie *othcza*, *ocza* *t* nie było zmiękczone: *otca* i *occa*; z formy *occa* powstało *ojca*.

d zachowało się w wyr. *miłoszerdne*.

ss z *zs* zlało się w *s*: *wstane*, *wstał*, *wstał*, *stapyl* = *zstał*.

Łać. *r* zmiękczyło się na *ř*: *krzeszczyjanska* (*christiana*).

Z zakresu form deklinacyjnych.

Wyrazy *Jezus Krystus* mają formy: sg. gen. (acc.); *yesu crista*; w *yesu crista*.

owoc ma gen. sg. *owocza*.

Temata na *ja* fem. gen. sg. mają na *e*: *dzewicze*, *zeme*; *maryjja* ma: *maryey* (*maryjej*).

Rzecz. *krolewna* ma sg. voc. (*kr*)*olewno*.

Temata na *ia* mają voc. sg. na *o* podług analogii tem. na *a*: *pomocznico*; obok *nadzeya*; *maria*.

Tem. na *-i* ma voc. na *-i*: *słothkoczy*.

Rzecz. *piekło* ma pl. g. *do pekel*.

Formy nom. sg. przymiotników podług deklinacyi rzeczown. są: *wkrzyzowan*; *pogrzeban*.

Z deklinacyi zaimkowej wymienić należy formy sg. loc. m. i n. na *them padole*; *po temto* (*wy*)*gnan(iu)*.

Acc. pl. neutr.: *ony*: *ony* *řhwoye*... *oczy*... *obrocz*.

Z form konjugacyjnych zanotować należy 2 os. sg. imperat. na *-i*: *obroczy* obok: *vkaz* (*ukáz*).

Sufiks *-ino-* tworzy przymiotn. dzierż. od tem. rzecz. *jera*: *sinowe yewiny*. Tenże suf. tworzy przym. *jedżiny* (*je*)*dzynego*.

Suf. *-ujo-* tworzy przym.: *wekuy* (*aeternus*).

Z wyrazów złożonych wymieniam następujące:

Z przystawką *pa-*: *padole*.

Jak wiadomo, wiele wyrazów terminologii chrześcijańskiej urobiono w zachodnich językach słow. na wzór łacińskich, do takich należą: *myloszerdza* (*misericordiae*); *miłoszerdne* (*misericordes*) *blogoslawonego* (*benedictum*); *wschehmogaczego* (*omnipotentis*).

Niektóre wyrazy godne uwagi ze względu na znaczenie lub formę:
cerk'ev: *swanta*.... *ew krzeszczytanska* (*sancia ecclesia catholica*).

čirpeč: *czyrpal poth ponskim pylatem* (*passus est sub Pontio pilato*).
 W tekście ogólnie używanym jest tu wyraz: *umęczon*.

jedžiny: (*je*)*dzynego* (*unicum*).

krolewna: (*zdrowa kr*)*olevno* (*salve Regina*).

křešćijańsk'i (*catholicus*): *swanta ...ew krzeszczyianska*): zwykle:
kościół powszechny.

laskawy: *laskawa* (*pia*).

lkač (*gemere*): *lkayancz* (*gementes*).

miłościwy (*clemens*): *myłoszczywa*.

odjōd: *odyand*, w ogólnym tekście: *ztamtąd przyjdzie*.

ova (*eja*): *owa przeth*, (*eja ergo*).

pomocnica: *pomocznico nascha* (*advocata nostra*).

přeto (*ergo*), *patrz ova*.

padōł (*vallis*) *na them...* *padole* (*in hac lacrimarum valle*).

věkuj: *wekuy żywoth* (*aeternam vitam*).

zdrowa (*salve*): *krolewno*, *mathko myłoszerdza*, *żywoth*, *słothkosczy y nadzeya nascha szdrowa*.

žyvot ma dwa znaczenia: 1) *venter*: *owocza żywotha thwego*; 2) *vita*: *wekuy żywoth*.

Z zakresu składni.

Acc. temporis: *trzeczy dzien zmartwychwstał*.

Formy gen. użyto w znaczeniu *acc.* po przyimku *v*: *..erza w boga oca*; *w yesu crista*; *werzą w ducha swantego*.

Łac. ad cum acc. oddano przez *k c. dat.* po słowie *wzdychać*: *k tobye wzdichami* (*ad te suspiramus*).

Zdanie względne wprowadzono przez zamek *jen* (który, *qui*): *pana naschego, yen scha jest poczał...*

Czas przeszły złożony zachował jeszcze słowo *jest*: *yen scha jest poczał z ducha schwantego*, obok *trzeczy dzien zmartwychwstał*; *czyrpal poth ponskim pylatem*, *wkryzowan y pogrzeban*.

Nom. pl. imiesł. współczesnego wyrażono przez formę na *qc*: *k tobye wzdichami lkayancz y placząc* (*ad te suspiramus gementes et flentes*).

Wyrazy tekstu *łac.*: *Et Jesum, benedictum fructum ventris tui nobis.... ostende* oddano jak następuje: *yesu crista błogosławonego owocza żywotha thwego nam...* *vkaz*. Tu zaszła atrakcja formy, ponieważ *acc. yesu crista* ma formę gen., więc *blogosławonego owocza* ma też formę. Por. L. Malinowski: Tekst polski hymnu „Salve Regina“ i t. d. Rozpr. Wydz. fil. Akad. Um. T. XIII str. 303.

Słownik.

amen: o myłoseczywa, o laskawa, o słothka ma'la *amē*. O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria. *Amen*. S. R. y wekuy zywoth *amē* Cr.

blogosławony, *é, á*, (benedictus): yesu crista, *blogosławonego* owocza zywotha thwego nam po temto.. gnan... vkaz et Jesum, *benedictum* fructum ventris Tui nobis post hoc exilium ostende. S. R.

bóg, boga (deus): ..erza w *boga* oczu wszechmogaczego, sthworziczeła neba y zeme Cr.; schedzy na prawicy *boga* otheza wszechmogaczego. Cr.

cerkev, cerkvi (ecclesia, ae): swantaew krzeszczyńska Cr.

ćało, a (corpus): *czala* ... thwich wstane Cr.

ćirpé, iš, é (pati): *czyrpal* poth ponskim pylatem, wkrzyzowany pogrzeban Cr.

do (in): stąpył *do* pekel Cr.

duch, a (spiritus):pana naschego, yen schu yest poczał z *ducha* schwatego Cr.; werzą w *ducha* swatego Cr.

dzeń, dnia (dies): trzeci *dzen* zmartwychwstał Cr.

dżéwica, e (virgo); naro..... a z maryje dzewicze Cr.

gréch, u (peccatum): *grzechom* othpuszczone Cr.

i (et): j w yesucrista, syna..... dzynego, pana naszchego Cr.; ..erza w boga oczu wszechmogaczego sthworziczeła neba y zeme; czyrpal poth ponskim pylatem, wkrzyzowan... y pogrzeban Cr. odyand...- dze sandycz zywich y marthwich Cr. y weky zywoth amen Cr.

jedżiny, é, á, (unicus): j w yesu crista syna..... dzynego, pana naschego Cr.

jen, je, ja (qui): j w yesu crista syna..... dzynego, pana naschego, yen schu yest poczał z *ducha* schwatego Cr.

jeśm, jeś, jest (sum, es, est): j w yesu crista syna... dzynego, pana naschego, yen schu yest poczał z *ducha* schwatego Cr.

jewiny, é, a (Hevae): ...wygnany sinowe *yewiny* Ad Te clamanus exules filii *Hevae* S. R.

Jezus (Jesús): *yesu* crista *blogosławonego* owocza zywotha thwego nam po temto... gnan... vkaz et *Iesum*, *benedictum* fructum ventris Tui, nobis post hoc exilium ostende S. R. j w *yesu* crista syna..... dzynego pana naschego Cr.

k (ad): *k* tobye wzdichami, lkayancz y placząc na them.... padole *Ad* te suspiramus gementes et flentes in hac lacrymarum valle S. R.

krolevna, y (regina): ...*olewno*, mathko myłoscherdza *Salve regina*, mater misericordiae S. R.

kryst, a (Christus): yesu *crista* blogoslawonego owocza zywotha thwego nam po temto... gnan... vkaż et Jesum, benedictum fructum ventris Tui, nobis post hoc exilium ostende S. R. j w yesu crista synadzynego, pana naschego Cr.

krześcijański, é, á (christianus, catholicus): swantaew krzeszczyńska Cr.

łaskawy, é, á (pius, clemens): o mylosczywa, o *laskawa* o *slothka* ma'ia amē O clemens, o *pia*, o dulcis Virgo Maria Amen S. R.

łkaje, łkajeś, łkać, łkając (gemere): k tobye wzdichami, *łkayancz* y *placzacz* na them.... padole. Ad te suspiramus *gementes* et *flentes* in hac lacrymarum valle S. R.

Maryjá, je (Maria): o mylosczywa, o *laskawa*, o *slothka* ma'ia amē O clemens, o *pia*. o dulcis *Virgo Maria* S. R. naro.....a z *maryey* dziewicze Cr.

matka, tki (mater) ...olewno, *mathko* myloscherdza *salve regina*, *mater misericordiae* S. R.

mylosczywy, é, á (clemens): o *laskawa* o *slothka* ma'ia amē O *clemens*, o *pia*, o dulcis Virgo Maria Amen. S. R.

miłoserdny, é, á (misericors): owa prze tho, pomocniczno nascha, ony thwoye *miłoszerdne* oczy.... obroczy Eja ergo *advocata* nostra illos tuos *misericordes* oculos ad nos converte S. R.

miłoszérdźé, á (misericordia): ...olewno, *mathko* *myloscherdza* *Salve regina*, *mater misericordiae* S. R.

mártwy, é, á (mortuus): trzeci dzen *zmartwychwstał* Cr.: odyanddze sandycz zywich y *marthwich*. Cr. czala*thwich* wstane Cr.

na (in): k tobye wzdichami, *łkayancz* y *placzacz* na them.... padole. Ad te suspiramus *gementes* et *flentes* in hac lacrymarum valle S. R. schedzy *na* prawiczy boga otheza wszechmogaczego Cr.

nadźeja, je (spes);... olewno, *mathko* myloscherdza, zywoth, *slothkosczy* y *nadzeya* nascha szdrowa.... *salve regina*, *mater misericordiae*, *vita*, *dulcedo* et *spes* nostra *salve* S. R.

nám (nobis); yesu crista, blogoslawonego owocza, zywotha thwego nam po temto.. gnan... vkaż. et Jesum, benedictum fructum ventris Tui, nobis post hoc exilium ostende S. R.

narodzę śę, dźiś śę, dźiś śę (nasci): naro.....a z *maryey* dziewicze Cr.

naś, e, a (noster): j w yesu crista syna..... dzynego, pana *naschego* Cr.olewno, *mathko* myloscherdza, zywoth, *slothkosczy* y *nadzeya* nascha szdrowa *Salve Regina*, *mater misericordiae*, *vita*, *dulcedo* et *spes nostra*, *salve*.; owa prze tho, pomocniczno nascha, ony thwoye *miłoscherdne* oczy... obroczy Eja ergo, *Advocata nostra*, illos Tuos *misericordes* oculos ad nos converte S. R.

ńebo, a, ńeb'osa (coelum):.. erza w boga oczu wschechmogaczego sthwo-
rzcizela *ńeba* y zeme; wstapil... *ebossa* Cr.

o (o): *o* myloseziwa, *o* laskawa *o* slothka ma'ia, amē. *O clemens, o pia,*
o dulcis Virho Maria Amen S. R.

obcovańé, á: w swatich *opczone* Cr.

obroce, obrociś, obrocić (convertere): owa prze tho pomocniczo nascha,
ony thwoye miloszerdne oczy... *obroczy* Eja ergo advocata nostra
illos tuos misericordes oculos ad nos *converte* S. R.

oćeć, otca (pater): schedzy na prawiczy boga *othcza* wschechmogaczego
Cr.;) erza w boga *ocza* wschechmogaczego, sthworzcizela *ńeba*
y zeme Cr.

odjōd (unde): *odyand*dze sandzycz zywich y marthwich Cr.

oko, a (oculus): owa prze tho, pomocniczo nascha, ony thwoye mi-
loscherdne oczy... obroci Eja ergo Advocata nostra, illos Tuos mi-
sericordes oculos ad nos *converte* S. R.

on, ono, ona (ille): owa prze tho, pomocniczo nascha, *ony* thwoye mi-
loscherdne oczy... obroci Eja ergo Advocata nostra, *illos* Tuos
misericordes oculos ad nos *converte* S. R.

otpušćehé, á (remissio): grzechom *othpuszczone* Cr.

ova (eja): *owa* prze tho, pomocniczo nascha, ony thwoye miloscherdne
oczy... obroci *Eja* ergo, Advocata nostra, illos Tuos misericordes
oculos ad nos *converte* S. R.

ovoc, a (fructus): yesu crista, blogoslavonego *owocza* zywotha thwego
nam po temto.. gnan... vkaż et Jesum, benedictum fructum *ven-*
tris Tui nobis post hoc exilium ostende S. R.

padoł, padolu (vallis): k tobye wzdichami lkayancz y placząc na them..
padole Ad te suspiramus gementes et flentes in hac lacrymarum
valle S. R.

pán, pana (dominus): j w yesu crista syna... ..dzynego, *pana* nasche-
go Cr.

pekto, pekła stapyl do *pekel* Cr.

pilát, áta (Pilatus): czyrpal poth ponskim *pylatem*, wkrzyzowan... ý po-
grzeban Cr.

płāčē, čēs, kać (flere): k tobye wzdichami, lkayancz y *placząc* na them..
padole Ad te suspiramus gementes et *flentes* in hac lacrymarum
valle S. R.

po (post): yesu crista, blogoslavonego *owocza* zywotha thwego nam *po*
temto... gnan... vkaż et Jesum, benedictum fructum *ventris* Tui
nobis *post* hoc exilium ostende S. R.

počnē, čněš, čqé sé: j w yesu crista syna ... dzynego pana naschego, yen
scha jest poczał z ducha schwatego Cr.

- pod* (sub): czyrpal *poth* ponskim pýlatem, wkrzyzowan... y pogrzeban Cr.
- pogřebe, veš, bać* czyrpal *poth* ponskim pýlatem, wkrzyzowan... y pogrzeban Cr.
- pomocńica, e* (advocata): owa prze *tho*, *pomocznico* nascha, ony thwoye miloscherdne oczy... obroczi Eja ergo, *Advocata* nostra, illos Tuos misericordes oculos ad nos converte S. R.
- ponsk'i, é, a* (pontius): czyrpal *poth* *ponskim* pýlatem, wkrzyzowan... y pogrzeban Cr.
- prawyca, e* (dextra): schedzy na *prawicy* boga otheza wschechmogaczego Cr.
- prę to* (ergo): owa *prze tho*, *pomocznico* nascha, ony thwoye miloscherdne oczy... obroczi Eja ergo, *Advocata* nostra, illos Tuos misericordes oculos ad nos converte S. R.
- pryjde, džeš, pryjć* (advenio): odyand*dze* sandzycz zywich y martwich Cr.
- sōdżę, sōdźiś, sōdźić* (iudicare): odyand ..*dze* *sandzycz* zywich y martwich Cr.
- słodk'i, é, á* (dulcis): o myloseciwa, o laskawa o *słothka* ma'ia ame O clemens, o pia, o *dulcis* Virgo Maria Amen S. R.
- słodkość, i* (dulceno): ...olewno, mathko myloscherdza, zywoth, *słothkosczy* y nadzeya nascha szdrowa... Salve regina, mater misericordiae, vita, *dulcedo* et spes nostra salve S. R.
- stworýcel, a* (creator): ..erza w boga oca wschechmogaczego, *stworzi* czela neba y zeme Cr.
- syn, a* (filius): j w yesu crista *syna*... ..dzynego, pana naschego Cr.; ..wygnany *sinowe* yewiny Ad Te clamamus exules *fili*i Hevae S. R.
- śedze, śedźiś, śedźeć* (sedere): *schedzy* na *prawicy* boga otheza wschechmogaczego Cr.
- śę*: naro.....a z maryey dzewicze Cr.; j w yesu crista *syna*... dzynego, pana naschego, yen *scha* yest poczał z ducha schwatego Cr.
- śięiy, é, a* (sanctus): werzą w ducha *swantego* Cr.; ...pana naschego, yen *scha* yest poczał z ducha *schwatego* Cr. *swanta* ...ew krzeszczyanska Cr. *swatich* opczowane Cr.
- ten, to, ta* (is, hic): owa prze *tho*, *pomocznico* nascha, ony twoye miloscherdne oczy.... obroczi Eja ergo, *Advocata* nostra, illos Tuos misericordes oculos ad nos converte S. R.; k tobye wzdichami, lkayancz y placząc na *them*padole Ad te suspiramus gementes et flentes in *hac* lacrymarum valle S. R; yesu crista, blogoslawonego owocza zywotha thwego nam po *temto*.. gnan. vkaz et Jo-

sum, benedictum fructum ventris Tui nobis post *hoc* exilium ostende S. R.

třeći, é, á (tertius): *trzeczy* dzien z martwych wstał Cr.

tvój, tvoje, tvoja, tvé, tvá (tuus): yesu crista, blogoslawonego owocza zywotha *thwego* nam po temto.. gnan... *vkaz* et Jesum, benedictum fructum ventris *Tui* nobis post hoc exilium ostende S. R.; owa prze tho, pomocniczo nascha, ony *thwoye* miłoszernie oczy... obroczy Eja ergo advocata nostra, illos *Tuos* misericordes oculos ad nos converte S. R.

ty (tu): k *toby*e wzdichami, lkayancz y placzącz na them... padole Ad *te* suspiramus gementes et flentes in hac lacrymarum valle S. R.

ukázę, žeš, ukázád (ostendere): yesu crista, blogoslawonego owocza zywotha *thwego* nam po temto.. gnan... *vkaz* et Jesum, benedictum fructum ventris *Tui* nobis post hoc exilium *ostende* S. R.

ukřýžován, ano, ana (crucifixus): czyrpal poth ponskim pylatem, *wkřyzowan*... y pogrzeban Cr.

v (in): ..erza *w* boga ocza wszechmogaczego, sthworziczela neba y zeme Cr.; *j w* yesucrista, syna... ..dzynego, pana naschego Cr.; werzą *w* ducha swantego Cr.

vstane, vstaňeš, vstać (surgere): *trzeczy* dzien z martwych *wstał* Cr.

vstańe, a (resurrectio): czala... *thwich wstane* Cr.

vstópe, vstópiš, vstópic (ascendere): *wstąpił*... ebossa Cr..

všechmogocy, é, a (omnipotens): ..erza *w* boga ocza *wszechmogaczego*, sthworziczela neba y zeme Cr.; schedzy na prawiczy boga otheza *wszechmogaczego* Cr.

vygnańe, á (exilium): yesu crista, blogoslawonego owocza zywotha *thwego* nam po temto.. gnan... *vkaz* et Jesum, benedictum fructum ventris *Tui* nobis post hoc exilium ostende S. R.

vygnany, é, á (exul): ...*wygnany* sinowe yewiny Ad Te clamamus *exules filii* Hevae S. R.

vzdychám, áš, ac (suspirare): k *toby*e *wzdichami*, lkayancz y placzącz na them... padole Ad *te* *suspiramus* gementes et flentes in hac lacrymarum valle S. R.

vékuij, jé, já (aeternus): y *wekuy* zywoth ame Cr.

věře, yš, yć (credere): ...erza *w* boga ocza *wszechmogaczego*, sthworziczela neba y zeme Cr.; *werzą* *w* ducha swantego Cr.

z (ex): *j w* yesu crista syna ..dzynego pana naschego, yen scha yest poczał *z* ducha schwatego Cr.; naro.... a *z* maryey dziewicze Cr. *trzeczy* dzien *z* martwych wstał Cr.

zdrów, zdrovo, zdrova (salvus): ...olewno, mathko myloscherdza, *zywoth*, slothkosczy y nadzyeya nascha *szdrowa* Salve Regina, mater misericordiae, vita dulcedo et spes nostra *salve* S. R.

zstópje, pís, píć (descendere): *stapyl* do pekel Cr.

żeńa, e (terra): ..erza w boga oczu wschehmogaczego sthworziczela neba y *zeme* Cr.

żyvot, a (vita):olewno, mathko myloscherdza, *zywoth*, slothkosczy y nadzyeya nascha *szdrowa*... Salve Regina, mater misericordiae, *vita*, dulcedo et spes nostra *salve* S. R.; y wekuy *zywoth* ame Cr.; (venter): yesu crista blogoslawonego owocza *zywotha* thwego nam po temto gnan... et Jesum benedictum fructum *ventris* Tui nobis post hoc exilium ostende S. R.

żyvy, é, á (vivus): odyand... dze sandzyecz *żyvich* y martwich Cr.

D O D A T E K II.

Akt sprzedaży łąki w języku polskim z r. 1463.

Przed laty p. Kornel Kozłowski, autor dzieła: Lud. Pieśni, Podania, Baśnie, Zwyczaje i Przesady Ludu z Mazowsza Czerskiego Warsz. 1867, podczas pobytu w Krakowie, użyczył mi był manuskryptu, zawierającego zbiór akt wsi Łegonice w powiecie Rawskim. Wśród łańskich zapisków z w. XV znajduje się tam ustęp, pisany po polsku z r. 1463, który podaję w wiernym odpisie.

Anno domini milesimo 4^o63. | Przydacz maczey quot z łagonicz, | gest przedal panu ianoui z ro | ssohey łąką, ktorasz leszy myedzy | golkową łąką a myedzy szodla | rzową, thako dlugo szyroko ya | ko szyroko leszy ot pilcze, a tham (*sic*) | przezeczony (*sic*) maczey quot zostau'a | sobye quath lasa f thyle tey łąky | y thom (*sic*) przuydą (*sic*), vzdal'dobrovolny^o | przeth gayonym sądem na vye | ky vyezne temuto szlachetnemv (i) | ianoui dziedzyczv z rosso^ohey, yze | volen dacz, przedacz, gdzie chcąc, | thu podzcz i gego szczątek i tam | na tem pravye szedal pyru ian | zeya, fthory falek michalouicz, | trzeci marczyn coczolcouicz, | czfarthy maczey iaduiszyecz, pyąthy | voycze^h grochol, szosty marczyn | corezak, szodmy marczyn | ...agnyeszczycz. I o tem vye pavel | burmistrz, pole gego maczey snopek, | ...y ian szyt^k, czfarty clymek |louicz. I tho prav^o gagyl (voy) |dyczny voyzech. I tesz tamo |rzerzeczony maczey quot |yana dziedzyczna z rosso |nye

y tesz zaehodzy ot tey | ...y yaŋ kthorą škodą |nye myal ¹⁾ tam
nye bądze |va, ale maczeyowa... | ...tho ląka (etc) |atoph i ot
fszystkych c... |a..... |

Uwagi o pisowni i języku fragmentu.

Znaki samogłosek.

á ścieśnione oznaczono niekiedy przez *a*: *czfarthy*; *iaŋ*; *yaŋ*; *ya-na*; *tąm*.

Sposób pisania *a* przed spółgłoskami nosowymi, np. w wyrazach *iaŋ*, *tąm*, możnaby objaśnić, że zamiarem pisarza było tu wyrazić oddźwięk nosowy samogłoski *a* pod wpływem następnych nosowych. Do wyrazu *czfarthy* objaśnienie to nie da się zastosować.

Zwykle á ścieśnione oznaczano przez *a*: *tam*, *ianoui*, *czfarthy*.

u oznaczono: 1) przez *u*, np. *burmistrz*; *dlugo*; *panu*; *temuto*; 2) przez *v* na końcu wyrazów: *dzedzyczv*, *szlachetnemv*.

y, wymawiane *y*, a) przez *y*: *gayonym*; *przerzeczony*; *jthory*; *szosty*; *szodmy*; ...*dyczny*; b) przez *i*: *pyrui*.

y, wymawiane *i* po gardłowych, przez *y*: *ląky*; *vyeky*; *fszystkych*.

i, wymawiane *i*, przez *i*: spółnik *i*; *z lagonicz*; *pilcze*; *ianoui*; *michalowicz*; *coczolcouiocz*, ...*louwicz*; przez *y*: spółnik *y*: *yze*; *gagyl*; *pyrui*; *zachodzy*; *dzedzyczv*; *dzedzycze*; *marczyn*; *trzeczy*; *clymek*.

i z brzmieniem grubszym *y* po *ż*, *ś*, *ć*, *c*, *dz*, przez *y*: *przydącz*; *leszy*; *szytek*; *iaduiszycz*; *fszystkych*; *szyroko*; *agnyeszczycz*; *myedzy*; raz przez *u*: *przuydą*.

Samogłoski nosowe wszystkie oznaczono przez *a*. I tak:

ę=stł. *ж* po twardych: *bądze*; *złagowicz*; *škoda*; (acc.) *ląką* (acc.) *przuydą* (part. praes. act. n. sg. masc.).

o=stł. *ж* po twardych: *ląka*; *ląky*; *ląką* (acc.) *ląką* (instr.) *sq-dem*; *quąth* (*kąť*); *przydącz*; *ktorą* (acc.); *myedzy golkową* *ląką*; *szodlarzową*.

o=stł. *ж* po miękkich: *pyąthy*; *szczątek*; *chczącz*.

Znaki spółgłosek.

k zwykle przez *k*, np. *ląką*; *thako*; *szyroko* i t. d.; niekiedy przez *c*: *ccorczaek*; *clymek*; *coczolcouicz*; kilka razy przed *o*, *o* przez *q*, po którym *u* wstawiono: *quot* (*kot*); *quąth* (*kąť*)

¹⁾ Między wierszami.

g przez *g* np. *gdze*; *z łagonicz*; *gagyl*; *gego*; *golkową* i t. p.

ch przez *ch*: *z rossochey*; obok przez *h*: *z rossohey*.

j na początku wyrazów przed samogłoskami; przed *a*: przez *i*: *ian*; *ianoui*; *iaduiszycz*; przez *y*: *yan*; *yana*; *yako*; przed *e*: przez *g*: *gego*; *gest*. W środku wyrazów: przed samogłoskami przez *y*: *gayonym*; *maczeyova*; przez *g*: *gagyl* przed *i* niekiedy niema znaku na *j*: *yze*. Na końcu sylab zawsze przez *y*: *voyczzech*; *pezuyda*; *maczey*; *z rossochey*.

ś oznaczono zawsze przez *sz*: *szosty*; *szyroko*; *szkoda*; *ot fszyst- kych* i t. p.

ż przez *z*: *yze*; przez *sz*: *leszy*; *iaduiszycz*.

ć przez *cz*: *(p)rzerzeczony*; *corczak*.

ř przez *rz*: *przerzeczony*; *trzeci*; *przydacz*; *przedal*; *przezeczony* jest błędem.

Że ł nie wyróżniono od *l*, o tem nie ma co wspominać.

ń przez *ny*: *nye*; *dobrowolnye*; *(j)agnyeszczycz* i t. d.

t przez *t* np. *quot*; *trzeci* i t. d. często jednak przez *th*: *thako*; *tho*; *thu*; *thom*; *tham*; *fthyle*; *fthory*; *czfarthy*; *pyathy*; *quath*.

t w przyimku *ot*, wprowadzie tylko przed bezdźwięcznymi, zachowało się: *ot tey*; *ot pilcze*; *ot fszystkych*.

ć przez *cz*: *voyczzech*; *maczey*; *coczolcouicz*; *marczyn*; *trzeci*; *dacz*; *przedacz*; *podzczec*.

d obok zwykłego znaku raz wyrażono przez *th* i to przed spółgłoską *g*: *przech gayonym sądem*.

dz zawsze przez *dz*, np. *myedzy*.

dź przez *dz*: *dzedzyczca*; *dzedzyczv*; *gdze*; *podzczec*; raz przez *d*: *szedal*.

c oznaczono przez *cz*, *dzedzyczca*; *dzedzyczv*; *ot pilcze*; *chczacz*; *michalouicz*; *iaduiszycz*; *(j)agnyeszczycz*; *coczolcouicz*.

s przez *s*, np. *sądem*; nazwę wsi *z rossochey*, *rossohey*, *rosso...* przez dwa *s*.

ś przez *sz*: *szedal*; *szodmy*; *szodlarzową*; *szlachetnemv*.

z zawsze przez *z*: *z łagonicz*; *z rossochey*; *vzdal*.

ř przez *py*: *pyathy*.

ř przez *by*: *soby*.

ń przez *my*: *myal*; *myedzy*.

v przez *w*: *golkową*; *szodlarzową* częściej przez *v*: *vzdal*; *voyczzech*; *volen*; *dobrowolnego*; *pravo*; *pavel*; *maczeyova*; przed *i*, *y* przez *u*: *iano- ui*; *iaduiszycz*; *coczolcouicz*; *michalouicz*; *pyru*; przed spółgłoskami bezdźwięcznymi i po spółgłosce bezdźwięcznej przez *f*: *f thyle*; *ftory*; *ot fszystkych*; *czfarthy*.

ý przez *vy*: *vye*; *vyeky*; *vyeczne*; *pravye*; przez *uy*: *zostauya*.

Jak z powyższego widać, zmiękczenie spółgłosek wyraża się tu przez *y*: *nye*; *pyąthy*; *soby*; *myal*, i *myedzy*; *vy*, *vyeky*, *pravye*, *zostauya* i t. p. Zmiękczenie t. zw. asybilowanych: *dź*, *ć* i powiewnego *ś* wyraża się przez znak *z*: *dzedzycz*; *gdze*; *szedal*; *szodmy* i t. d.

Z właściwości fonetycznych

e zachowało się w wyr. *myedzy*. *e* przed *d* na brzmienie *o*: *szodlarzow* (śodlařovq). *ji* w słowie *meć* znika na początku *nye myal*. Czy brak *i* w środku wyrazu *pilce*: *od pilce*, jest zjawiskiem fonetycznym, trudno rozstrzygnąć. Sądzę, że to jest prosta omyłka pisarza.

i zachowało się w wyr. *szyroko* stst. *širokŷ*, n. pol. *szeroki*,

i powstało z łac. *e* w wyr. *clymek* = *clemens*.

Prasłow. *ir*, stst. *r* ($r^{\frac{b}{b}}$) ma brzmienie 1) *ir*: *pyrui*; 2) *ár*: *czfarthy* (*čvarty*).

Odpowiednik stst. *h* jest *e*: *volen*.

W wyrazach przyswojonych *pavel* (*paveľ*); z łac. *paulus*; *szlachetnemu* st. gór. niem. *slahta*: poprzedzającą twardą w sylabach *veľ*, *chet*, *e* jest zjawiskiem nowym.

e — stst. *ě* zachowało się w infinitywie: *podzczec*; forma ta odpowiada stst. *děti*. W zwykłej formie *podźać* w mowie ludowej dotąd *á* ścieśnione powstało ze ściągnięcia: *dějati*.

á ścieśnione powstało ze ściągnięcia: *ae*: *miczałowicz*; *oa*: *yąn*, *iąn*, *yąna*.

ii ściąga się w *i*: *przydacz*, obok *przuyda*, (*prýjdę*).

á ścieśnione jest w wyr. *tam*: *tām*, *thām*, *thom*.

Obok formy *tamo* są już wyżej przytoczone formy bez *o*: *sam*, *tām*, *thām*, *thom*.

Z faktu, że na oznaczenie samogłosek nosowych i samogł. *a* ścieśnionego pisarz używa tego samego znaku *a*, da się wyprowadzić wniosek, że samogłoska nosowa *o* i ścieśnione *a* były podobnie wymawiane.

Sposób pisania *k* przez *qu* w wyr. *quot*, *quath* wykazuje, że między spółgłoską *k* a samogłoską *o*, *q* wymawiano *u*: *kuot*, *kuat*.

g zniknęło w wyr. *burmistrz* — *burgmistr*;

Grupa spółgl. *chv* zlała się w *f*: *falek*.

j zjawia się na początku przed *a*: *jagnyeszczycz* łac. *agnes*.

d zniknęło w wyr. *pole gego* (*podle*).

t zmiękcza się na *ć*: *maczey*, czesk. *matěj*, por. *mateuš*. *marczyn* (*martinus*);

n przed *e* zmiękcza się na *ń*: *jagnyeszczycz* łac. *agnes*.

r zmiękcza się na *ř* w wyr. *burmistr*, por. czesk. *mistr*, *purkmistr*.

Niektóre formy deklinacyjne:

Tem. na -o- masc.; Sg. gen. *lasa*. Sg. dat. *ianoni*.

Tem. na -jo-: sg. dat. na u: *dzedzyczv*; Tem. na -a- f. sg. g. z *rossochey*. Tem. na -ja- f. sg. g. *ot pilcze*.

Formy zaimka wskazującego:

Sg. g. f. *tej*: *ot tej*; *tey ląky*; Sg. loc. n. o *tem vye*; na *tem pravye*.

Formy part. praes. act. sg. n. m. na *ę*: *i thom (tam) przuydą vzdal*; na *qc*: *przydącz maczey quot... yest przedal...*

Formy praet. compos.: *maczey quot jest przedal*.

Przykład działania analogii.

W wyrazie *szczątek*, zam. *ščǫdek*, który tegoż jest pochodzenia, co stsl. *čědo*, spółgłoska *t* zam. *d* da się objaśnić w ten sposób, że w innych formach: *ščǫdka*, *ščǫdki* i t. d., *d* przed *k* wymawiano jak *t*, a następnie przeniesiono je i do nom, sg.; tak samo, jak z *grodziec*, *ogrodzić*, *koćec*, powstały formy *grojec*, *ogrojec*, *kojec* właśnie pod wpływem form *grojca*, *kojca*, które zawdzięczają swe brzmienie dyssymilacyi zam. *koćca*, *ogrodźca*.

W wyrażeniu *pole gego*, teraz *podle niego*, nie działała analogija przyimków pierwotnych *вън*, *сѣн*.

Niektóre przyrostki (suffiksy):

Przyr. -*ako*- oznaczający zdrobniałe: *falek*; *dymek*; *snopek*; *szytek*; *golkowq*; *coczolcowicz*;

Przyr. -*ovo*-, oznaczający wyrazy dzierżawcze: *golkowq*; *maczegova*; *michalowicz*; *coczolcowicz*;

Przyr. -*ijo*-, oznaczający patronymica i matronymica: *michalowicz*; *coczolcowicz*; z *lagonicz*; *iaduiszycz*; *jagnyeszczycz*.

Przymiotnik odpowiadający łac. *primus* ma formę nom. sg. *pyrui (pírvy)*, teraz *pierwszy*.

Niektóre złożenia.

Przystawka z tematem imiennym: *rossochey* — **rozsocha*; *szcątek* — **ščǫčǫdkъ*.

Przystawka z tematem słownym: *po* + *dě*: *podźeć*; **při-jid-*: *przydą*; *przydącz*; **pře-da-*: *przedacz*; *przedal*; **pře-řek-*: *przerzeczony*; **vrz-da-*: *vzdal*; **za-chod-*: *zachodzy*; *sъ-o-sta-* *zostauya*.

Przymiotnik z przymiotnikiem: *dobrovolnye*.

Niektóre imiona i nazwiska osób: słowiańskie: *voyczech*; *falek*, *golkowq*. Przyswojone: *iaduiszycz (hedvigis)*; *jagnyeszczycz (agnes)*; *ian (iohannes)*; *clymek (clemens)*; *michalouicz (michael)*; *maczey (mattheus)*; *marczyn (marthinus)*; *pavel (paulus)*; *burmistrz* z niem. *burgmistr*.

Niektóre nazwiska ludzi: *grochol* por. *grocholski*; *corczak*; *quot*; *snopek*; *szytek* (?); *zeya*.

Nazwy geograficzne: z *łagonicz*; z *rossochey*; ot *pilcze*.

Niektóre wyrazy godne uwagi ze względu na znaczenie.

gajić pravo, sąd: *pravo gagyl*; *gayonym sądem*; *ščqtek* (potomek); *śedźeć na prave*: *na tem pravye szedal*.

Przym. *věčný*, atrybut rzeczownika *věk*: *na vyeky vyeczne*;

vzdać — złożyć zeznanie, zeznać: *vzdał dobrovolnye przeth gayonym sądem*.

Kilka ciekawszych zwrotów: *yze volen dacz bez jest*; *jiže* wprowadza zdanie przedmiotowe: *vzdał... yze volen dacz*. Part. praes., t. zw. transgressivum; zamiast *verbum finitum* w zdaniu względnem: *yze volen dacz, przedacz, gdzie chcąc, thu podzczec*, zamiast: *gdże chce*.

Słownik.

a: *ktorasz* (łaka) *leszy myedzy golkowā łakā a myedzy szodlarzowā*;

a *tham przezczony* (sic) *maczey quot zostauya sobye quath lasa*.

ale: ...*va ale maczeyova*.

będże: ...*nye myal tam, nye bądze*..

burnístř: I o tem *yve pavel burmistrz*.

čvarty: *czfarthy maczey iaduiszcz.*; *czfarthy clymek*... *lonicz*.

dám, dać: ...*vzdał dobrovolnye... yze volen dacz, przedacz, gdzie chcąc, podzczec*.

długo: *thako długo* *szYROKO, yako szYROKO leszy ot pilcze*.

dobovolně: y *thom przuydā* (sic) *vzdał dobrovolnye przeth gayonym sądem*...

? i *tho pravo gagyl (voy).... dyczny voyczech*.

dźedźic, a. ...*yana dzedzyczā z rosso*...; ...*vzdał dobrovolnye przeth gayonym sądem na vyeky vyeczne temuto szlachetnemv ianoui dzedzyczv z rossochey*.

falek, fałka: *fthory falek* *micħalouicz*.

gaję, gajś, gajić: I *tho pravo gagyl (voy)...* *dyczny voyczech*.

gajony (sąd): ...*vzdał dobrovolnye przeth gayonym sądem*...

gdże: ...*vzdał dobrovolnye... yze volen dacz, przedacz, gdzie chcąc, podzczec*.

golkovy, é, á: *ktorasz* (łaka) *leszy myedzy golkowā łakā a myedzy szodlarzowā*.

grochol: *pyathy voyczech grochol*.

chcę, chceš: chceć: vzdal dobrovolnye... yze volen dacz, przedacz, gdzie *chcząc*, podczecz.

i: i tam na tem pravye szedal pyru ian zeya...; ...yze volen dacz przedacz, gdzie *chcząc*, thu podczecz *i* yego szczątek.; *i* o tem vye pavel burmistrz. *i* tesz tamo... (p)rzerzeczony maczey quot...; *I* tho pravo gagyl (voy)... dyczny voyczech; ...atoph *i* ot fszyst-
kych c...; *y* thom przuydą (sic) vzdal., maczey snopek *y* ian szy-
tek....; nye *y* tesz zachodzy ot tey...

jadvišyc, a (Hedvigis): czfarthy maczey *iaduissycz*.

jagnešćyc, a: szodmy marczyn *jagnyeszczycz*.

jako: thako dlugo szyroko, *yako* szyroko leszy ot pileze.

ján, jána: i tam na tem pravye szedal pyru ian zeya.; maczey snopek *y* ian szytek... *y* *yán*; *yana* dziedzycza z rosso...; maczey.... jest przedal panu *ianoui* z rossohey ląka; ...vzdal dobrovolnye przeth gayonym na vyecky vyeczne temuto szlachetnemv *ianoui* dziedzyczv z rossochey.

jen, je, ja: I o tem vye pavel burmistrz, pole *yego* maczey snopek.; ...yze volen dacz, przedacz, gdzie *chcząc*, thu podczecz *i* *yego* szczątek.

ješń, jeś, jest: przydacz maczey quot z lagonicz, *gest* przedal panu ianoui z rossohey ląka.

jiže: vzdal dobrovolnye.... yze volen dacz, przedacz, gdzie *chcząc* thu podczecz...

kąť, a: a tham przezeczony (sic) maczey quot zostauya sobye *quąť* lasa.

klimek, klimka: czfarthy *clymek*louicz.

koćółkovic, a: trzeci marczyn *coczolczonicz*.

korćák, a: szosty marczyn *corczak*.

kot, a: przydacz maczey *quot* z lagonicz, *gest* przedal panu ianoui z rossohey ląka; a tham przezeczony (*sic*) maczey, *quot* zostauya sobye *quąť* lasa; I tesz tamo... (p)rzerzeczony maczey *quot*...

ktory, é, á: maczey... yest przedal panu ianoui z rossohey ląka, *ktorasz* leszy myedzy golkową ląka a myedzy szodlarzową; *ktora* szkoda...

las, lasa: a tham przezeczony (sic) maczey quot zostauya sobye *quąť* lasa.

leżę, leżyś, leżeć: ktorasz (ląka) *leszy* myedzy golkową ląka a myedzy szodlarzową; thako dlugo szyroko, *yako* szyroko *leszy* ot pileze.

ląka, k'i: ...tho *ląka*...; quot zostauya sobye *quąť* f thyle tey *ląky*..; maczey... yest przedal panu ianoui z rossohey *ląka*; ktorasz (ląka) leszy myedzy golkową *ląka* a myedzy szodlarzową.

Łegonice, Łegońic (wieś w Rawskim): przydacz maczey quot z *lagonicz*, *gest* przedal panu ianoui z rossohey ląka.

? *lovice*: czfarthy elýmek ... *louicz*.

maćej, *maćeja*: I tesz tamo... (p)rzerzeczoney *maczey* quot.; czfarthy *maczey* iaduizycz; I o tem vye pavel burmistrz, pole gego *maczey* snopek; a thām przezeczoney (sic) *maczey* quot zostauya sobye quāth lasa; przydacz *maczey* quot z łagonicz gest przedal panu ianoui z rossohey ląką.

maćejów, o, a: ...va ale *maczeyova*.

mām, *máš*, *meć*: ...nye *myal* tam nye bądze.

márćin, a: trzeci *marczyn* coczolcouicz; szosty *marczyn* coreczak; szodmy *marczyn* jagnyeszczycz.

medzy loc. sg. do nom. *medza*: ktorasz (ląka) leszy *myedzy* golkową ląką a *myedzy* szodlarzową.

michałowic, a: fthory falek *micchalouicz*.

na: ...vzdal dobrovolnye przeth gayonym sądem *na* vyeky vyeczne; i tam *na* tem pravye szedal pyru ian zeya.

nie: ...nye *myal* tam *nye* bądze..

o: i o tem vye pavel burmistrz.

ot: thako dlugo szyroko, yako szyroko, leszy *ot* pilcze ...nye y tesz zachodzy *ot* tey; ..atoph i *ot* fszystkych c...

pán, *pana*: *maczey*... gest przedal *panu* ianoui z rossohey ląką.

pavek, *pavla*: I o tem vye pavel burmistrz.

pyty, *é*, *á*: *pyathy* voycezech grochol.

pilica, *e* (*pilca*?) rzeka: thako dlugo szyroko leszy *ot* pilcze (*ot* *pilice*?)

pirry, *é*, *á*: i tam na tem pravye szedal *pyru* ian zeya.

podżeje, *podżejeś*, *podżeć*: ...vzdal dobrovolnye... yze volen dacz, przedacz, gdzie chcącz, *podzcz*.

pole; i o tem vye pavel burmistrz, *pole* gego *maczey* snopek.

pravo, a: I tho *pravo* gagyl (voy)... dyczny voycezech.; i tam na tem *pravye* szedal *pyru* ian zeya.

před: y thom przuydą (sic) vzdal dobrovolnye *przeth* gayonym sądem.

předám, *předáš*, *předać*: ...vzdal dobrovolnye... yze volen dacz, *przedacz* gdzie chcącz, *podzcz*; *maczey*... gest przedal panu ianoui z rossohey ląką.

přeřečony, *é*, *a*: a thām *przezeczoney* (sic) *maczey* quot zostauya sobye quāth lasa; i tesz tamo... (p)rzerzeczoney *maczey* quot.

przyjde, *przyjdeś*, *przyjć*: y thom *przuydą* (sic) vzdal; *przydacz* *maczey* quot z łagonicz gest przedal panu ianoui z rossohey ląką.

Rozsocha, *Rozsochej* (wieś w wojew. Rawskim): ...vzdal dobrovolnye przeth gayonym sądem na vyeky vyeczne temuto szlachetnemv ianoui dziedzyczv z *rossochey*; *maczey*... gest przedal panu ianoui z *rossohey* ląką; yāna dziedzyczna z *rosso*...

sqđ, sqđu: ...vzďal dobrovolnye przeth gayonym *sąďem*.

snopek, snopka: maczey *snopek*.

śe, śebe, śolbe: a *thąm* przezeczony (sic) maczey quot *zostaŭya sobye* quąth lasa.

śedę, śedźiš, śedźeć: i tam na tem prawy *śedal* pyru ią zeya.

śodłařov, śodłařovo, śodłařova: ktoraś (ląka) leszy myedzy golkową ląką a myedzy *śodlarzową*.¹

śodmy; e, a: *śodmy* marczyn agnyeszczycz.

ślachetny, é, a: ... vzďal dobrovolnye przeth gayonym *sąďem* na vyeky vyeczne temuto *ślachetnemv* ianoui dziedzyczv z rossochey.

ščqtek, ščqtka (zam. *ščqdek*, potomek): yze volen dacz, przedacz, gdzie chcąc, *thu* podczecz i gego *szczqtek*.

šyrok, o, a: *thako* długo *šyřoko*, jako *šyřoko* leszy ot pilcze.

škoda, y: ...y *yąn*, która *škoda*...

šosty, é, á: *šosty* marczyn corezak.

tako: *thako* długo *šyřoko*, jako *šyřoko* leszy ot pilcze.

tam, tamo: i *tam* na tem prawy *śedal* pyru ią zeya; y *thom* przuydą (sic) vzďal...;... nye myal *tąm* nye bądze...; a *thąm* przezeczony (sic) maczey quot *zostaŭya sobye* quąth lasa. I tesz *tamo*... (p)rzerzczony maczey quot...

teź: I tesz *tamo*... (p)rzerzczony maczey quot...;... nye y tesz zachodzy ot *tey*.

ten, to, ta: i *tho* pravo gagyl (voy)... dyczny voyczecz;...vzďal dobrovolnye przeth gayonym *sąďem* na vyeky vyeczne temuto *ślachetnemv* ianoui dziedzyczv z rossochey; i tam na *tem* prawy *śedal* pyru ią zeya...; I o *tem* vře pavel burmistrz; quot *zostaŭya sobye* quąth f *thyle tey* ląky; ...nye y tesz zachodzy ot *tey*.

třeći, é, á: *trzeczy* marczyn cozołcouicz.

tu: yze volen...; gdzie chcąc, *thu* podczecz.

tył, tyłu: ...quot *zostaŭya sobye* quąth f *thyle tey* ląky.

v: a *thąm* przezeczony (sic) maczey quot *zostaŭya sobye* quąth lasa f *thyle tey* ląky.

vojćech, a: pyąthy *voyczecz* grochol; i *tho* pravo gagyl (voy)... dyczny *voyczecz*.

volen, volno, volna: ...vzďal dobrovolnye... yze *volen* dacz, przedacz, gdzie chcąc, podczecz.

všystek, všystko, všystka: ...atoph i ot *fszystkych* c...

vtory, é, á: *ftory* falek miczałouicz.

vzdám, vzdáš, vzdąć: y *thom* przuydą (sic) *vzďal* dobrovolnye przeth gayonym *sąďem*.

vém, véš, věďeć: i o tem *vře* pavel burmistrz.

véčny, é, á: ...vzdal dobrovolnye przeth gayonym sądem na vyeky vyeczne.

vek, a (u): ...vzdal dobrovolnye przeth gayouym sądem na vyeky vyeczne!

z: przydacz maczey quot z łagonicz gest przedal panu ianowi z rossohey łaką; ...vzdal dobrovolnye przeth gayonym sądem na vyeky vyeczne temuto szlachetnemv ianoui dziedzyczv z rossochey; yāna dziedzyczna z rosso...

zachodzę, dźiś, zachodźić: ...nye y tesz zachodzy ot tey.

zostaám, váš, váć: a thām przezeczony (sic) maczey quot zostauya so-bye quāth lasa.

żeja: i tam na tem pravye szedal pyrui ian zeya.

żytek, żytka? maczey snopek y ian szytek.

BUS